

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi ára 24 korona.
Félévi ára 12 korona.

VIDÉKEN:

Évi ára 28 korona.
Félévi ára 14 k. 40 t.

HIRDETÉSEK:

3-hatásos poszt sor egyszer 20 fillér.
minden következőnél 15 fillér

Nyitási ára 40 fillér

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemen
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 200

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, július 14.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Az új gyár.
- Arad városa és a textil-gyár.
- A vasárnapi munka.
- Az iskolaszék tekintélye.
- Az első autobus szerencsétlenség.
- A pankotai választás epilógusa.
- A Kuria ítélete az Aradi Ipar- és Népbank perében.
- A király nyaralása.
- A portepé becslése.
- A fenséges aszony udvarmestere.
- Az Eulenburg-pör.
- Leleplezett bankhiénák.
- Tárca: Friss hantok fölött. Irtá: Róna Lajos.

Az új gyár.

Arad, július 13.

Ha mindazoknak a gyáraknak, amelyeket Aradon terveztek, de amelyeket meg nem csináltak, a képzelt kéményeit egymás fölé tennék: a legteteje bizonyára vetekednék a lomnici csucs magasságával. Delcasse mondta, amikor a magyar-francia titkos szövetségről tárgyaltak vele és ahhoz új, meg új szubvenciót kértek: „Furcsa emberek ezek a magyarok. Folyton árulják a hazát, de sohase liferálják.” Ilyesformán vagyunk az aradi új gyárakkal. Folyton alapítják azokat, de sohase építik föl. S a gyáralapításnak valaha népszerű igéjét úgy elkoptatták, akár a Viljaldalt a Vig özvegy-ből.

Mielőtt a régi módra önmagunkat korholnánk, s a magunk éhletlenségéről panaszkodnánk, egyet megengedhetünk magunknak: a félbemaradt, az elején elaludt vállalkozások balsikerének nem egyedül mi

vagyunk az okai. A gyár-kisérletezés korszaka sok érdekes jelenséget vetett felszínre, amelyről szinte könyvet lehetne írni. A külföldi vállalkozókról, akik látták, hogy milyen rettenetesen törí magát a város a gyárak után. Hát hajlandók lettek volna a gyárat megadni, de olyan drágán, hogy annyit talán még sem ért meg. Néha nem is a gyárért létesült volna a gyár, hanem a szubvenció miatt, amelyet kiakartak szedni belőle. Máskor meg a legbecsületesebb helyi törekvés akarta az ipartelepítést létesíteni, de a tőkegyűjtésnek oly kezdetleges módjaival, amely már ma célhoz nem vezet. A jóakaratu érdeklődés, a lokálpatrióta lelkesedés és a részvényjegyzést gyűjtők buzgalma nem tud olyan tőkét teremteni, amelyek ma versenyképes és modern ipartelephez szükségesek. Néha a gyáralapítók valóságos versenytárgyalásra hívták fel a vidéki városokat, amelyek többnyire bele is mentek a licitációba. Voltak esetek, amikor azt hitték, hogy gyáralapítót fognak egy-egy idegen urban, akiről azonban kiderült, hogy nagyon távoli összeköttetésben áll azokkal a körökkel, amelyekben a gyártervezés dolga állott.

Most azonban, úgy látszik, komoly vállalkozással áll a város szemben. És ép a komolyságát becsüljük meg azzal, hogy az elszásmi németet nem fogadjuk sippal-dobbal, hanem higgadtan nézzük, hogy mit várhatunk tőle és mit kér. Azzal, amit kér: annak a kevés voltával imponál legjobban nekünk. Ingyen telek, adómentesség, a következtvám mentessége,

— ezt néhány év előtt ablakba raktuk és külföldi újságok apróhirdetéseiben kínáltuk azoknak, akik netán a gyáralapítás hajlandóságát érzik. Most pedig Haefele ur a több millió vállalatához nem kér többet, s ez legjobban illusztrálja az ő szándékainak komoly, realis voltát.

De leginkább biztató az új tervben, hogy az aradi Neuman Testvérek cég nagy összegű anyagi részesedést vállalt a létesítendő textilgyár alapításával. A város tehát nem egy titokzatos idegennel, nem egy spekuláló külföldivel áll szemközt, hanem aradi tőkével és aradi vállalkozóval; azzal a céggel, amely az aradi nagyiparnak eddig is vezető tényezője volt, s amely az által, hogy hivatását az ipari termelés új ágazatára terjeszti ki, jelentőségét óriási mértékben emeli.

A balsikerek, a rossz alapon indult vállalkozások kudarca nem adhat okot, hogy tartózkodással, pesszimizmussal fogadjuk a legújabb tervet. Igen, ez a legelső bemutatkozásával is határozott reményt kelthet, és szinte el kell rontani, hogy ne valósuljon meg.

Hisszük, hogy a város nem fogja elrontani. Szinte fölöslegesnek tartjuk, hogy a várost az új vállalkozással szemben fokozott előzékenységre, jóakaratra intsük, hiszen a város önmaga iránt tanusitaná ezt a figyelmet. Az új vállalat nem kíván áldozatokat Aradtól, nem lép fel nagy igényekkel; hát ezeket a kis igényeket igyekezzék a város minél több szíveséggel kielégíteni, s így talán nem

Friss hantok fölött.

Irtá: Róna Lajos.

Megakartam várni, míg fölészrad az utolsó könny és a temetőben andalgó szelő elcsalja a frissen hordott virágok színeiről az utolsó búcsúztatás sírjához. Egy kicsit bírja a karok lenni, szemlélté ője színekben pompázó, csudálatosan mozgalmos életének és ilyenkor jobb, ha már len ostromol a könnyek árja, nehogy elfogultá érzékenyedjen a szív és a lélek megáztatódjon az igazság érvében. De lehet e bevárni a fájdalom mulását? Újságrömondás, hogy nincs az a szenzáció, amelyik három nappal tovább tartana és ime, most a halál olyan rettenetesen művelt, hogy ötödnapja már a véres aratásnak és a szemekben meg mindig ott csillog a fájdalom könnye, vadidegen emberek nem tértek magukhoz a lelki megrendüléstől, a közelemény nem vehetőtse a gyászt és amerre járss mind nütt ott sír, panaszkodik, ökölbe szorui, beszédes legendákat ad a hír szárnyára a nyugtalan, elpánol, emulni nem akaró őszinte fájdalom. Pedig csak egyszerű polgárember volt, se cím se rang nem sorosta a kiválasztottak köze. De a népszerűsége verényszt a legnagyobb nagyokéval. Aki egy-zor beszélt vele, annak a lelkes nőt; és ezrek, úszek lelkézői lépte most le a kéréshatáron halál.

Igen, most harmadnapja tízezek álltak körül a nagylaki piacon Bakos Ödön virággal elárasztott koporsóját. Urak és parasztok, ma

gyarok, tók, románok, a nép apraja-nagyja, fekete emberáradat, amelyen panaszos hullámokat korbácsolt a tengernyi könny és a jajveszélő fájdalom. Mennyi szeretet, mennyi őszinte bánat és vágyaggal csúls raga-zkodás szaklatta akkor ezt a elró, morajló néptengert! Mikor a koporsónak lába keit, megmozdult a tömeg, a ana hullámzolt, óriási távol-ságra az utolsó szél emb-rig gyalogszerrel márte végig ezt a szomorú utat, lassu, őszetör léptekkel, mintha marasztalni akarná, mert olyan n-háson, olyan kínzó fájdalomak közt undott megválni tőle. Megható volt nézni ezt a tiszteleadás. Mintha mi denki az apját siratta volna vagy a fiat, vagy a testvérét, olyan következetlen volt az érzesek nyitvánítása. Hogy rajongott Bakos Ödönért és a nép és milyen átnató szerelmet fűsz noszá az ur. társaságot! Ő tán nem is tud a, mi tartuk, érestük mikor lassan kifelé ha adt a virágos koporsó és a frissen ki-áso-t sír megnyilt egy kedves, nagyszívű, igaz ember elött.

Itt lebeg kösűnk az emléke, olyan gazdag, meleg színekben pompázik ho y allg merülök hozzányulni. Ezt a pompát kevesen látták olyan közelelről, mint mi, könnyes szívből buhám emberek, akikkel átírtasítottuk vidám éjszakát. Szeresés ő élt munka után sűrűn lesett ránk a kávéházban, hogy kinussza veünk az éjjelt a nagyitki vona. I dalá-g. Mre mi odérhetünk hozzá, már hangzó-ó-ó játszott a cigány, szöngtük az asztal-ó-ó a porzós üvegek és szegény jó Bakos Ödön átölelte a begedűt,

hogy még csendesebben szóljon. Gyönyörűség volt nézni, ahogy mulat. Gyönyörködünk benne akárhányszor józanul, nem volt párja annak, ahogy ő barátkozni tudott a magyar nótával meg a cigánnyal. Messzire híres volt a mulató ked-érő; széles Magyarországon kevés ember van, aki legalább egyszer ne mulatott volna Bakos Ödönrel. És aki egyszer összekérült vele fenér asztal fölött, az sohase felejtette el. A koporsóján is ott díszlett egy koszorú: az utolsó társaság emlékezésének babérja. Mielőtt vonatra szállt, gőzösön sietett a szörnyű katasztrófába, nagy murl volt a halmi orvos házában. Ez az orvos Bleyer Márkus dr., Szatmármegyei főorvosa, bátyja a szegény boldogultnak Uri társaság gyűlt össze a háznál és két ügyvéd, Nagy doktor és Székely doktor annyira beleszerettek a mulató kompánia leg-vidámabb tagjába, hogy másnap, a szomorú hír hallatára utrakeletek a messzi Halmiból és könnyekkel az atták a nagylaki piacon felállított koporsót. Viccet, anekdotát, elmésséget is hoztak magukkal akárhányszor. Mind Bakos Ödön hagyta ott a fehér asztalon, az utolsó vidám éjszakán, búcsúzkodva az élettől.

Nagylakon láthaták csak igazán, ki volt Bakos Ödön. A román nép nem szokott halottat beereszteni a faluba, mert azt tarja a babona, hogy a halottal együtt jön a jégverés, meg a többi elemi csapás. A babonáról igazán nem lehetett féltetni, hogy kivélt ismer és szegény Bakos Ödön családja megkérte a főszolgabíró, Sliagyl Kálmánt, engedné meg,

lesz akadály a annak, ami mostanig szinte lehetetlenségnek tetszett: egy olyan gyár-alapítás, amelyet a valóságban is megvalósítanak.

Arad városa és a textil-gyár.

Varjassy Lajos polgármester meggyőződésén a textil-gyári akció komolyságáról és nagy fontosságáról, a legmesszebb menő támogatást ígerte meg a gyárosoknak.

Végleges megállapodás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 13.

Az Aradon létesítendő textilgyár ügyében vasárnap délután az előzetes tárgyalások befejezést nyertek, s ezen tárgyalások eredményeképp immár biztosra vehető, hogy a nagyjelentőségű gyár Aradon fog létesítettetni.

A francia gyáros a lehető legjobb benyomásokkal hagyta el városunkat, melynek úgy fekvése, mint élénk társadalmi élete tetszését nyerte meg, s az őszinte dicséret hangján nyilatkozott Varjassy polgármester lekötözö szivességéről, melylyel a gyár ügyét a város részéről elősegíteni ígerte.

Jean Haefel vasárnap reggel Zerkowitz Rudolf vezérigazgató kíséretében újból megtekintette a gyár helytől a város részéről megjelölt területeket, megvitatta azoknak fekvését, a gyár igényeinek megfelelő kiválmak szempontjából.

Ezen vizsgálatok alapján [a Libás-dűll] melletti terület bizonyult a legjobbnak, úgy fekvése, mint a munkásság közelsége szempontjából.

A délelőtt eltelt a helyi viszonyok megvitatása és egyéb tárgyalásokkal, s délelőtt Haefel és Zerkowitz felkeresték a városházán Varjassy Lajos polgármestert, ki őket Virágh főmérnök társaságában már várta.

Itt aztán Zerkowitz ősmertette a gyár célját, méreteit, fejlődésképeességét, s azon fontos momentumokat és közvetett előnyöket, melyek

Aradvárosát a gyárnak Aradon való létesítése esetén érnék, s egyben bejelentette, hogy a vállalat ajánlatát a jövő hét elején fogja Haefel felé nevében a városhoz benyújtani.

A gyárnak Aradon való létesítését ezen feltételekhez kötötték:

1. A város a gyár céljaira megfelelő területet ingyen engedli át.

2. A gyárnak 15 évi községi adómentességei biztosít.

3. A közvetvámmentességet megadja és

4. a gyár épületeihez szükséges téglát a vállalat rendelkezésére bocsátja.

Dicséretére legyen mondva Varjassy polgármesternek, hogy a feltételeket elfogadhatónak találta, s megígerte, hogy ezen feltételek teljesítése érdekében minden lehető: meg fog tenni, teljesen a: lévén hatra a kérdés nagy fontosságától, és kilátásba helyezte azt is, hogy amennyiben az ügy sürgőssége úgy kívánna, az ügyben rendkívüli közgyűlést is hív egybe.

Zerkowitz Rudolf Haefel nevében is megköszönte a polgármester szives előzékenységét és a városházáról 1 óra után eltávoztak.

Varjassy polgármester ebéd után a Központi szállodában vissza adta a látogatást a francia gyárosnak, ki megösmertette őt a gyár méreteivel, s a gyártás részleteivel.

Haefel innen Zerkowitz társaságában a pályaudvarra ment, honnan a délutáni gyorsvonattal elutazott Elzászba.

A pályaudvaron kijelentette Zerkowitznak, hogy a legjobb benyomásokkal távozik, s ha a város a kért kedvezményeket megadja, úgy a gyár építését még ez év októberében megkezdi, mely esetben a gyár tavasszal már üzemét is megkezdhetné.

S midőn a gyár messze elhangzó kürtje először fogja munkára hívni a munkások százait, a huszezer orsó harmónikus berregése nemcsak a hazai ipar haladását fogja zengeni, hanem dicséretét Varjassy Lajos polgármesternek is, aki a vállalat feltételeinek teljesítése által lehetővé tette, hogy száz és száz munkás-kéz biztos keresethez jutva — Aradváros iparát és kereskedelmét egy korszakkal előbbre vigye.

hogy estidőn térhessen meg szülőházába a halott. A derék főszolgabíró, aki uri előzékenységgel segítette mindenben a bánattól összetört családot, megengedte, hogy este hozzák haza Bakos Odont. A nép pedig megsejtette ezt, de — valóságos isten csudája! — elágyult a babona ridegsége. A lakosság kicsinygyja kiállott a kapuba és levett kalappal, könnyet sirva, imát rebegve fogadta a jövevényt. Megható viszontlátás volt, ennél csak a temetés volt másnap meghatóbb! Az egész község talpraállt, a cigány pedig, a Bakos Odon nagyilaki cigánya tengernyi fájdalomát öntötte a síró hegedűbe.

Allg lehet megérteni ezt a fanatikus ragaszkodást. Szegény Bakos Odon ügyvéd volt és jól tudtuk, hogy faluhelyen nem az ügyvéd az első grata persona. Kivált az olyan ügyvéd, aki soha egy szót meg nem tanult a nép nyelvéből, holott a családjában még az asszonyok is tökéletesen elsajátították az idegen beszédet. A román meg a tót klienssel kizárólag tolmács utján érinkezett: rendszerint az édesapja közvetítette a diskurzust, ha pedig a tolmács nem volt otthon, elküldte a parasztot, hogy jöjjön máskor. És jött, sőt rohant. Nagylakon és a vidéken olyan ügyvédi híre volt Bakos Odonnak, hogyha egyik civakodó szomszéd rá akart ijeszteni a másakra, megfenyegette, hogy majd elmegyek ellened a Bakoshoz. Aztán futottak is hozzá versenyezve a pörös felek. Dicsőség volt azé, aki előbb odaért, mert annak leginkább nyert ügye volt. Pedig kimélte az ellenfelet és valósággal ltrózt a végre

hajtástól), annyira, hogy most az ügyelnek leltározásánál alig akadtak függőben maradt végrehajtásra. A szive nagyot vert, ha a szegény ember érdekéről volt szó, az értelme pedig csodálatosan eleven és leleményes volt mindíg. Most a halála után emlegette felőle egy kiváló ügyvéd társa, hogy a *gyakorlatosság asenije* vezett el benne.

A politika persze nem hagyta nyugton őt sem. Ha cselekvésről volt szó, rendkívüli temperamentumával mindíg meg tudta mozgatni a tömeget. A nagyilaki kerületben egyik vezére volt a függetlenségi pártnak és ma is közszájon forog akárhány bravuros stikli, amivel kiharcolta a párt diadalát. Nagy Sándor, a mostani képviselő első választása idején éjjelnappal dolgozott a függetlenségi jelölt érdekében. A kortézia alatt egyszer uri vendéget látott a lakásán. Lefeküdtek, elaludtak, egyszerre csak Bakos Odon felkölti a vendégét:

— Talpra pajtás! A faluvégi kocsmában mulat az ellenpárt. Jó lesz odaszagolni, hogy ha Nagy Sándor meg talál bukni, legyen anyag a petícióra.

Aki megismerte, nem fogja elfelejteni soha. Sok közéletű ember koporsója mellé parancsolt már a kötelesség, hogy ma elparentáljam, holnap elfelejttessem a föltoluló új eseményekkel, de olyat soha se láttam, hogy embernek, egyszerű embernek messze fölhányt hantjai után öt nap múlva is utána törjön a könnyek árja és idegenek lelkét is ennyire fölzaklassa a mélységes fájdalom.

A vasárnapi munka.

Megbirságolt nagykereskedők.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 13

Az aradi kereskedelmi alkalmazottak szakszervelete az aradi rendőrség kihágási bíróságánál feljelentést adott be ama nagykereskedők ellen, akik aradi alkalmazottjalkat vasárnap délelőtt 10 óráig foglalkoztatják irodai munkával. A feljelentők ebben a vasárnapi munkássünetről alkotott törvény intézkedéseinek megsértését látták.

Az 1908. évi 28559. számú kereskedelmi miniszteri rendelet kimondja, hogy az ipari és kereskedelmi üzletekben az elárúsítás vasárnap délelőtt 10 óráig végezhető. Az üzlettel szoros kapcsolatban álló irodai munkálatokról a törvény nem intézkedik. Nem tiltja az irodai munkát és nem sorolja fel azon kategóriákban sem, ahol megengedett vasárnapi munkáról van szó. Tehát a nagykereskedők eljárása teljesen jöhliszemű s a törvényhozásnak kell gondoskodni arról, hogy ilyen életbevágó kérdés ne legyen egyéni mérlegelésre, még ha az bíról is, — bizva.

A kihágási bíróság a feljelentés alapján Éles Ármán, Andrány Károly, Domány József, Herbstein Mór, Adler Andor nagykereskedőket huszonöt korona pénzbírságra ítélte. Az említett az ítélet ellen felebbezték. A tanácshoz beadott felebbezésükben arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az idézett miniszteri rendelet csak a kicsiben történő elárúsítást szabályozza. A nagykereskedésben, ahol tömegáru szolgáltatnak ki és az áru kiadása a bolti segédek által az árusításnak csupán egyik részét alkotja, tulajdonképen a könyvekbe való bevezetés, a készpénzfizetést pótló elkönyvelés által van befejezve. Az irodai munka tehát csupán kiegészítő része a kiárúsításnak.

A tanács az elsőfoku hatóság felfogását tette magáévá s az ítéleten nem változtatott.

A nagykereskedők ebben természetesen nem nyugodtak meg. A kereskedelmi miniszter véleményét és döntését provokálták az által, hogy a tanácsi határozat ellen is felebbezéssel éltek.

A kereskedelmi miniszter áttette a felebbezést a belügyminiszterhez, aki érdemleges döntés előtt tudniillik megakarta vizsgálni azt a körülményt, vajjon *ennyire van szerves kapcsolatban a vasárnapi elárúsítás az irodai munkálatokkal?*

1908. március 28-ikán érkezett leiratával arra hívta fel a város közönségét, illetve a tanácsot, hogy a szabályszerű póttárgyalás során állapítsa meg, vajjon a kereskedők által alkalmazottjaival végeztetett irodai munka az árusítással tényleg oly szoros kapcsolatban áll-e, hogy az irodai munkának el nem látása az üzletben való árusítást is lehetetlenné tenné.

Berecz Ferenc kihágási bíró az eljárást kiegészítette azzal, hogy a nagykereskedőket arra a körülményre is kihallgatta, melyet a belügyminiszteri leirat kérdésessé tett. Arra a meggyőződésre jutott, hogy a vasárnapi elárúsításhoz csak a pénztáros és ellenőr közreműködése szükséges. Ezen alapon ítéletét fentartotta.

A tanács a pótvizsgálat eredményét felterjesztette a belügyminiszterhez s az ma érkezett leiratában tudatta a tanácsal, hogy az első foku hatóság ítéletét indokainál fogva helyben hagyta.

A Kuria ítélete az Aradi Ipar- és Népbank perében.

Megsemmisített közgyűlési határozatok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13.

A kereskedelmi élet biráskodásának ritka és épen ezért rendkívül érdekes esete az, amely a Kurianak egy aradi pénzügyi ügyében most hozott határozatával nyert végleges elintéztet. A döntés az *Aradi Ipar- és Népbank* múlt évi közgyűlésére vonatkozik, amelyben vitássá vált az, hogy olyan új részvényesek, akiknek részvényesi jogaik a közgyűlés évében kezdődtek, résztvehetnek és szavazhatnak-e azon a közgyűlésen, amely ugyan a múlt évi zárószámadásra és nyereségre nézve határoz, de az igazgatóságot már a jövőre választja meg. Az ügy annak idején az országnak ugyiszólván összes pénzügyi szakköréit élénken foglalkoztatta annak a felebbezésnek kapcsán, melyet Adler Andor és társai (ép az intézet volt felügyelő-bizottságának tagjai) nyújtottak be azon közgyűlés határozatai ellen, melyen az új részvényesek nem szavazhattak. Akkor mindkét nézetnek voltak vitatói és most két fórum ítéletének megváltoztatásával kimondotta a Kuria a végső szót, mely a mellőzött részvényeseknek adott igazat.

Az érdekes kuriai döntésről és annak előzményeiről itt következik tudósításunk:

(Az izgalmas közgyűlés.)

Az Aradi Ipar- és Népbank részvénytőkéjét 1906-ban félmillió koronával felemelte. A tökefelemelést követő közgyűlésen 1907. február 3-án a régi és az új részvényesek között izgalmas viták keletkeztek. Napirend előtt felszólt *Lukácsy Lajos*, kérdezve a közgyűlést, hogy miért nem fogadták el az intézet hivatalnokai az új részvények deponálását és miért nem hajlandó az igazgatóság az új részvényesek szavazati jogát elismerni? *Szalay Károly* elnök válaszolt a felszólalásra. Szerinte csak azok a részvényesek gyakorolhatják szavazati jogukat, akik részvénydíjalkat legalább három hónappal a közgyűlés előtt befizették. *Hehs Béla* vezérigazgató szintén ilyen értelemben szólt fel.

Zajos felkiáltások közben felszólt ezután *Adler Andor* kijelentve, hogy az igazgatóságot vádolja azért, ha az új részvényesek ezen a közgyűlésen nem szavazhatnak. *Lukácsy* kivánságára elrendelték a szavazást, melynek eredményeképpen a közgyűlés a kérdés felett *napirendre tér*.

A közgyűlés további folyamatában az új részvényesek ennél fogva nem gyakorolhatták szavazataikat. A közgyűlés pedig több érdekes ügyben hozott határozatot. Az eddigi gyakorlatól eltérően határozott az igazgatói jutalék dolgában, egy új tagot választott az igazgatóságba, a felügyelő bizottság régi tagjai helyébe pedig csupa új tagokat választott.

Az igazgatóság tagjai lettek: *Kristyóri János*, *Tagányi Sándor dr.*, *Walder Gyula*, *Szalay Károly*, *Reicher Ferenc* és *Institoris Kálmán*. Az új felügyelő bizottság elnöke lett *Prigel István dr.*, tagjai *Kohn S. N.* és *Stelgerwald Alajos*, póttag *Grabner Károly*.

(Pér a Népbank ellen.)

A mellőzött részvényesek, kik már a közgyűlésen kijelentették, hogy a vitás kérdés eldöntését törvényes fórum elé fogják vinni, nem nyugodtak bele a közgyűlés határozatába.

Lukácsy Lajos már a szavazás után óvást emelt a határozat ellen. *Adler Andor* pedig a közgyűlés után az aradi törvényszéknél, mint kereskedelmi bíróságnál pert indított az intézet ellen. *Adler Fischer Jenő dr.* ügyvédje utján kérte a törvényszéket, hogy a szabálytalanul lefolyt közgyűlést semmisítse meg.

Az aradi törvényszék helyesnek találta a közgyűlés határozatát és *Adler* keresetével elutasította. A nagyvárad kir. tábla helybenhagyta a megfelelőbb ítéletet, melyet a felperes ekkor a kir. Kuriahoz, mint legfelsőbb fórumhoz felebbezett meg.

(A Kuria ítélete.)

A Kuria ítélete, mely most érkezett le az aradi törvényszékhez, érdekes fordulatot idézett elő. A legfelsőbb bíróság ugyanis magásvá tette a felperes álláspontját és megváltoztatva a törvényszéki ítéletet, a tavalyi közgyűlésen hozott összes határozatokat megsemmisítette.

A Kuria ítélete és annak elvi jelentőségű indokolása így hangzik:

A magyar királyi Kuria *Fischer Jenő dr.* ügyvéd által képviselt *Adler Andor* felperesnek, *Szalay Károly dr.* ügyvéd által képviselt *Aradi Ipar- és Népbank* részvénytársaság cég alperes ellen közgyűlési határozatok megsemmisítése és járulékaik iránt az aradi kir. törvényszék mint kereskedelmi bíróság előtt folyamatba tett ugyanott az 1907. évi április hó 6. napján 5171. szám alatt kelt ítélettel elintéztet és felperesnek felebbezésére a nagyvárad kir. ítélőtábla által 1907. évi július hó 31-ik napján 1603. szám alatt kelt ítélettel megvizsgált rendes perét felperesnek további felebbezése folytán 1908. évi június hó 25. napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vevén, következő ítéletet hozott:

A kir. Kuria mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatásával a felperes kereseti kérelmének helyt ad és az alperes részvénytársaságnak 1907. évi február hó 3-ik napján megtartott rendes közgyűlésén hozott összes határozatokat megsemmisíti, — továbbá az alperes társaságot arra kötelezi, hogy a felperesnek 15 nap alatt és különbeni végrehajtás terhe mellett 200 korona perbeli és 102 korona 60 fillér kétizbeni felebbezési költséget fizessen. A kir. Kuria egyúttal elrendeli, hogy ezen ítélet az aradi kir. törvényszék cég-hivatalával közöltessék; — végre a felperesi képviselőnek felebbezési munkadíját és költségét megbízója irányában 65 korona 30 fillérben megállapítja.

Indokok:

Nem vitás a felek közt, hogy a szóban forgó részvényaláírásra vonatkozó felhívás tartalma szerint az ujonnan kibocsátott részvényeket jegyzőknek, illetve az a részvényjegyzés által az alperes társaságnak részvényesévé vált új részvényeseknek biztosított az, hogy ők 1907. évi január hó 1-5 napjától kezdve a régi részvényesekkel teljesen egyenlő jogokkal bírnak. A jelzett felhívás folytán eszközölt részvényaláírás ténye alapján pedig az alperes részvénytársaság és a részvényaláírók közt kétoldali szerződés jöven létre, az alperes részvénytársaság, illetve az ennek képviseletében eljáró igazgatóságának szerződésileg elvállalt kötelessége volt mindent megtenni a tekintetben, hogy a részvényaláírók a jelzett naptól kezdve az őket, mint részvényeseket a törvény és a társasági alapszabályok értelmében megillető összes jogokat akadály nélkül gyakorolhassák. Köteles volt tehát az igazgatóság

arról is gondoskodni, hogy az ujonnan kibocsátott névre szóló részvények a K. T. 178. § a parancsoló rendelkezéseinek megfelelően a részvénykönyvből legkésőbb az 1907. évi január 1-5 napját megelőző három hónappal bevezetessenek abból a célból, hogy a részvényaláíróknak az alapszabályok 65. § a értelmében az 1907. évi első negyedében megtartandó rendes közgyűlésen való részvétel az alapszabályok 68. § a rendelkezéseinek megfelelően biztosítva legyen. Továbbá gondoskodni tartozott az igazgatóság arról is, hogy annak a részvényaláírónak kiadott ideiglenes elismervény, aki a részvényen a kikötött összeget pontosan befizette, legkésőbb 1907. évi január 1-ig az ujonnan kibocsátott megfelelő részvényre kicseréltesse és pedig ugyancsak abból az okból volt köteles az igazgatóság erről megfelelően gondoskodni, mert különben ez a részvényes az alapszabályok 69. § a követelményeinek meg nem felelhetett és ezen részvénye alapján a közgyűlésen részvényesi jogait nem gyakorolhatta.

Ezzel szemben nem bír jelentőséggel az, hogy a kiadott ideiglenes elismervényeken az foglaltatik, hogy ezen elismervények a megfelelő eredeti részvényekkel az igazgatóság által közhírré teendő időben fognak kicseréltetni, mert ez a körülmény nem jogosítja fel az igazgatóságot a kicserélést tetszése szerinti időre elhalasztani.

Az, hogy a felperes az általa jegyzett részvényekre eső összegeket a felhívásban megállapított időben teljesen kifizette, a felek közt nem vitás és nem vitás az sem, hogy az igazgatóság az ujonnan kibocsátott részvényeket csak 1907. január havában írta be a részvénykönyvből állítólag azért, mert addig az összes részvényaláíróktól a teljes összeg még be nem folyt, végre, hogy az új részvényeket is csak ebben a hónapban adta ki.

A dolog ily állásában nyilvánvaló, hogy az alperes részvénytársaság igazgatósága a szerződésileg elvállalt kötelességének meg nem felelt, de az igazgatóságnak ez a mulasztása a felperesre, aki a részvényaláírással elvállalt kötelességének pontosan és teljesen megfelelt, jogfosztó hatással nem lehet. — Tekintve továbbá azt, hogy a perbeli adatok, de különösen az 1907. évi február hó 3-ik napján megtartott rendes közgyűlésről fellelt jegyzőkönyvből kitűnik, hogy ezen a közgyűlésen felszólalás tárgyává tetetett az a körülmény, hogy az új részvényeseknek, a kik a közgyűlésen ezen részvények jogán részt venni óhajtottak, az igazgatóság a közgyűlésen való részvételre jogosító igazolványt az alapszabályok 68. § a-ra hivatkozva, ki nem adta; s tekintve azt, hogy a közgyűlés, dacára annak, hogy tudomására jutott az, hogy az ujonnan kibocsátott részvények biztosítva az igazgatóságnak ezen mulasztása által azon jogukról megfosztattak, hogy a közgyűlésen, — mint részvényesek részt vehessenek, a közgyűlés folytatását elhátározta; a kir. Kuria megállapítja, hogy ez a közgyűlés nem tekinthető oly módon alakultnak, hogy azon a részvényesek összessége részt vehetett (K. T. 176. §.) volna, ebből folyólag tehát ez a közgyűlés érvényes határozatokat nem is hozhatott;

miért is a kir. Kuria mindkét alsóbíróság ítéletének megváltoztatása mellett a felperes kereseti kérelmének helyt ad, az alperes részvénytársaság által 1907. évi február hó 3-ik napján megtartott közgyűlésen hozott összes határozatokat a K. T. 174. § a alapján megsemmisíti és az alperes részvénytársaságot perverzsége folytán az 1868. LIV. t. c. 251. § a értelmében úgy a perbeli, valamint az ezzel egy-

tekintet alá eső kétféle felebbezési költésnek viselésére kötelezi. Az elsőfokon eljáró kir. törvényszék céghivatala felügyeleti hatásköréhez tartozván arra figyelni, hogy az alperes társaság a most megsemmisített rendes közgyűlés pótlásánál egy újabb közgyűlés összehívásáról gondoskodjék (K. T. 177. §) ebből a célból a kir. Kuria elrendelte, hogy ezen ítélete a jelzett céghivatallal közlendő. Kelt Budapesten, 1908. évi június hó 25-iki napján. Vavrik Béla dr. s. k. Wettstein Gyula előadó helyett: Menyel László s. k.

(Az ítélet következményei.)

A Kuria ítéletének most már természetesen csak elvi jelentősége van, amennyiben mást nem jelent, minthogy az intézetnek újabb közgyűlést kell tartani, amelyben az érvénytelennek kimondott közgyűlésen hozott határozatokat minden valószínűség szerint újból és egyhangulag ki fogják mondani. Lehetnének ugyan bonjodalmak is a dologban, hogyha a felebbezők azon az alapon, hogy az 1907. évi közgyűlésen hozott határozatok érvénytelenek, az igazgatói és tisztviselői jutalékoknak, az osztalékoknak, valamint ezek időközli kamatainak visszafizetését követelnék. Furcsa helyzet állana elő akkor is, ha a régi felügyelő bizottság, melynek helyébe a 1907. évi közgyűlés választott újat, most előállana és működését folytatni akarná azon a címen, hogy mivel az új felügyelő bizottság megválasztása megsemmisített, a réginek megőrzése van érvényben. Amint értesülünk azonban, ilyen következmények nem fognak beállni, miután a felebbezők is csupán egy elvi álláspontot vitattak, amelyben a Kuria most nekik adott igazat.

Az iskolaszék tekintélye

A rajztanfolyam epilógusa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13.

Arad város iskolaszéke ma délután Vargassay Lajos polgármester elnöklésével ülést tartott, a melyen a szünidő tartó rajztanfolyamnak egy kellemetlen epilógusa játszódott le. Az iskolaszék a polgármester indítványára ugyanis fellejeli Marinkovics Péter igazgatót és Pataki Sándor tanítót a közigazgatási bizottságnál azért, mert a polgármester felszólítása dacára sem vettek részt a tanfolyamon. Az iskolaszék azon a címen kéri a fegyelmi eljárás megindítását, hogy az említettek eljárása sértő az iskolaszékra, a felettes hatóságokra.

Megírjuk, hogy az iskolaszék a vallás- és közoktatásügyi miniszter felszólítására elrendelte, hogy az ideai tanév befejeztével rajztanfolyamot látogassanak a város alkalmazásában álló tanítók. Az iskolafelügyelő értekezletre hívta ő sze az igazgatókat s igazgatóhelyetteseket s azok egyhangulag azzal a kéréssel fordultak az iskolaszékhez, hogy: a tanév június tizenötödikével érjen véget s a tanítók reggel héttől tízig, a tanítónők délután háromtól, hatig legyenek kötelesek a háromhetes kurzust látogatni.

Az iskolaszék így határozott. Június 15-én megkezdődött a tanítás, a tanfolyamra a város összes tanítói beltraktak, Marinkovics Péter igazgató és Pataki Sándor kivételével. Az előadó tanár, Mihálik Gyula, erről jelentést tett a polgármesternek, mint az iskolaszék elnökének. Az elnök az értesítés vétele után felszólította a megnevezetteket s tudtukra adta, hogy az iskolaszék valamennyi tanárnak köteletségévé tette a modern rajzoktatás módszerének elsajátítását.

Marinkovics Péter a felszólításra egy, az iskolaszékhez címzett beadványban azt válaszolta, hogy beteg, ámbar ezt orvosi bizonyítvánnyal nem hajlandó igazolni, mert most szünet van és különben is az oklevele alapján jogosítva van már a rajzoktatásra.

Pataki egy kimerítő memorandumban rendkívül meggyőző érvekkel indokolta meg, hogy miért nem látogatója a kurzusnak. O, ugymond — már tíz év óta foglalkozik ugy elméletileg, mint gyakorlatilag a modern rajzoktatással és módszerével s az irodalomban nevét, mint szakértőt ismerik, ha a hatóság nem is vett erről indomást.

A polgármester indítványára azonban az iskolaszék nem vette figyelembe a két érdemes pedagógus védekezését, hanem elhatározta, hogy fellejeli őket a közigazgatási bizottságnál s kéri, hogy az indítson ellenük fegyelmi eljárást.

A mai ülésen bizták meg a Weitzer János utcai iskola igazgatóját teendőivel Tabakovics Máriaát, míg özvegy Gross Károlyné az Erzsébetvárosi iskola igazgatójává lett megválasztva.

A fenséges asszony udvarmestere.

Perek a Lónyay-pár ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 13.

Azok a hírek, amelyek legutóbb a Lónyay grófi pár anyagi zavarairól és belső életéről a magyar sajtó útján a nyilvánosság elé kerültek, nem csak az országban, hanem a külföldi közönség előtt is nagy feltűnést keltettek. Most újabb részletek szivárogtak ki a Stefánia udvarmesterek, Zeppelin grófnak elbocsátása titkaiból és azt is beszéltek, hogy Lónyayék természetesen üldözik el alkalmazottaikat, csak hogy ne kelljen nekik végkielégítést adni.

Zeppelin gróf Stefánia udvarából történt távozását után, Kozma Gusáv dr. pozsonyi ügyvéd útján pert indított Lónyay Elemér gróf és neje Stefánia főhercegnő ellen, egyelőre csak egy havi járárdóssága, ezer korona erejéig, de azzal a feltartással, hogy egyéb követeléseit sem engedi el. A kereset, amely a magyaróvári járásbíróhoz van intézve, elmondja, hogy teljesen jelentéktelen dolgokért üldözték ki őt állásából. A járásbíró az augusztus elején fogja tárgyalni.

Az elbocsátott főudvarmester azt is előadja, hogy a főhercegnő táviratilag megtiltotta a jószágkormányzónak, hogy a még szolgálatban levő Zeppelin gróf számára élel, itál és ellátást adjon. A főudvarmester két napig türe ezt az eljárást, majd mikor látta, hogy itt akár éhen halhat, elutazott Oroszvárról.

A Lónyay grófi párnak ez a tette is szorosan összefügg azzal a nyomozó anyagi helyzetével, amelyben most élnek. Majdani minden emberüket ilyen módon próbálják eltávolítani, hogy a végkielégítését megszabaduljanak, sőt a legelőbbnek a fizetéssel is adósek. Zeppelintől is már rég szertettek volna szabadulni, úgy, hogy az egy fillérjükből se kerüljön. Egy alkalommal Stefánia levelet írt erről az ügyről a jószágkormányzónak és Lónyay Elemér gróf ezt írta cernzával a levél háta:

— Gondoljon ki valamit, nem lehetne Zeppelint Fucssal, azzal a tolnai zsidóval expédiáltatni.

A grófi párnak egyébként nem ez az első hasonló pere. Amikor Henckel-Donnersmark grófnőtől megvették az oroszvári uradalmat, akkor a bíróknak két bérlő volt. Popper Gyula és Frank Henrik. Lónyayék szabadulni akar-

tak a bérlőktől és apró boszantásokkal igyekeztek őket kiűldözni. A taktika sikerült is, de a bérlők ragaszkodtak jogaikhoz és Popper ötezer, Frank pedig eöbbs négyezer, majd tízezer korona követelés iránt perelte a grófi párt. Ezek a perek azonban egység útján nyertek elintéztést, a bérlők visszakapták befektetett pénzüket.

A portepée becsülete.

A haldokló főhadnagy adósságai.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 13.

A katona-morálra s az armádia cifra nyomosságára szomorúan jellemző az a megható történet, melynek színtere, mint azt fővárosi tudósítónk jelenti, egy erdélyi kis garnizon volt. Haldoklott a tisztikar egyik legszimpatikusabb s legvidámabb tagja, B. Jenő főhadnagy. A színpadon fiatallembert előrehaladott tüdővész pusztította s az utolsó este ott érte a legényszállásán. Szörnyű láz gyötörte, rémképeket látott, gyakorlatokkal, felebbvalóival vívódott. Testilek ki jóbarátja, T. Jenő hadnagy szánó fájdalommal nézte haláluráját. Április harmadikán este volt. Nem sokára föl fog ébredni a szép első május, de az már nem fogja életben találni a szegény fiút. Jött az orvos s megcsóválta a fejét.

— Tíz perc alatt vége — mondotta a hadnagynak.

— Ennek egyszerre essébe dőlött valami. Elkapta az orvos kezét.

— Nem lehetne regge ig életben tartani?

— Injekciókkal mindenesetre, talán hajnalig. De az merőben emberkinzás volna.

— Pedig annak meg kell lennie! — skótt határozottan a hadnagy.

— Az ezredorvos megütöközve nézett rá:

— Én pedig nem teszem meg. Orvosi lelkiismeretembe ütököző dolog volna.

A hadnagy odament az ajtóhoz, bezárta s a kulcsot a zsebébe tette. Komor arccal fordult az ezredorvos felé:

— Jenőnek élnie kell hajnalig. Adjon neki injekciókat. Parancsolom!

Elővette a revolverét s odatette maga elé az asztalra. Az orvos megszeppent, azt hitte, ez talán megőrült. Mit volt mit tenie: előszedte a szereit és étert fecskendezett be a főhadnagynak. A szörnyű vívódás csakugyan meghosszabbodott; éjfél jól elmúlt, mikor a főhadnagyból kiszállt a lélek.

A hadnagynak még egy kívánsága volt.

— Ezredorvos ur, adjon nekem tüstént bizonyítványt, hogy a főhadnagy ur ma, május elsőjén halt meg.

Az orvos kiállította a bizonyítványt, ám nem állhatta meg szó nélkül:

— De hát legelőbb mondja meg, miért rendezte ezt a rémes históriát; tudjam meg, mielőtt följelentem.

— Hogy följelent-e, vagy sem, azzal nem törődöm. Ertse meg: Jenő ma, május elsőjén halt meg s az erről szóló bizonyítvány alapján megkapja a májusi fizetését és a negyedévi lakásbérét. A szüster, a mosóné, a korcsmáros nem fogja becsúfolni! Menjen s jelentse fel.

Az ezredorvos meggondolta a dolgot s nem tette meg a följelentést. Az eset híre mégis kiszivárgott s mint jellemző katonai történet száll most szájról-szájra a városkában. T. Jenő kilépett a honvédségtől s ma már Budapesten van tisztos és becsült polgári alkalmazásban!

Leleplezett bankhiénák.

Börze-kalózkodók. — Árfolyam-szédelgők.

Öngyilkos zugbankár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13.

Nagyszabású bűnös bankmanipuláció dolga foglalkoztatja a budapesti rendőrséget. Jelentőségében páratlanul álló a bűnügy, s ha a rendőrség hetek óta tartó nyomozással ki nem bogozza a szövevényesen összefonott csomót, a bűnös emberek tovább üzik dolgaikat s a külföld, de nevezetesen Németország előtt teljesen diszkreditálják a magyar s különösen a budapesti bankárvilág jó hírét. Arról van szó, hogy néhány budapesti ugynevezett bankház évek óta elárasztotta Németország különböző nagyobb városát kifosztásra alakult pénzügyi lapjaival, beinvitálta a jobbmódu német polgárságot a budapesti tőzsdén való játékra s utóbb valamennyit rutul megcsalta. A dolog egy följelentés kapcsán pattant ki, amelyet egy drezdai gyáros tett a budapesti főkapitányságon s amelynek eredménye gyanánt az ügyészség már elrendelte a bűnös bankárok dolgában csalás címén az eljárás megindítását. Ezeknek a bankoknak egyik megalapítója, éveken át lelke és vezetője, a legutóbbi időben már csak finanszírozója, pénzelője volt Loránt (Weil) Félix. Ennek a szereplésnek szomorú következménye lett: Loránt Félix öngyilkosságot követett el és meghalt.

A bűnös bankmanipulációkról és Loránt öngyilkosságáról a következőket jelentí tudósítónk:

1908. márciusában egy Hoffmann Frigyes nevű drezdai gyáros megbizta Káldor Gyula dr. budapesti ügyvédet, tegyen bűnvádi följelentést a Neumann Miksa és társa budapesti bankcég ellen harmincezer korona kicsalása miatt. A bűnügy vizsgálatával Sándor László dr. rendőrkapitányt bízták meg. Csakhamar épületes dolgoknak jöttek a nyomára. Ennek s azután beérkezett följelentéseknek a során mindenekelőtt kiderült, hogy több budapesti bankcég állott és áll még most is összeköttetésben Németországgal. Ezek: Neumann Miksa és társa, Lipót-körút 27., Neumann Lipót és társa, azelőtt Váci-körút 40. E. Weiss et Comp., azelőtt Dák-utca 3., Weiss Adolf és társa, Mária Valéria-utca 2. és Weil Loránt Félix, aki ma öngyilkos lett. Leleplezték üzleti fogásaikat is. Ezek a cégek a következő módon dolgoznak:

A „szaklapok.”

A cég megvásárol a „Reisz Leipziger Weltadressen Bureau” című címrodánál egy millió címst. Csupa jó módu német polgár neve szerepel bennük, többnyire kereskedő, de van közöttük más polgári foglalkozású ember is. Ezeknek már most a cég elküldi a saját pénzügyi szaklapját, amelyet rendszeren más helyen szerkesztenek, mint ahol a bank iradója van. Egy félévig ingyen küldik. Ez alatt a félév alatt okvetlenül történik Magyarországon olyan politikai vagy gazdasági esemény, amelyből a viszonyokkal ismeretlen külföldinek könnyen ki magyarázható, hogy ez vagy az az értékpapír hirtelen emelkedni fog árában s ajánlatos volna megvenni. Az olvasó figyelmeztetés lesz, miután megkapja ingyen a huszadik számot is, pusztá

kíváncsiságból utána néz a dolognak. Meglepetésére azt találja, hogy a kis zuglap jóslása beavált. A jelzett áremelkedést a börze aznap hivatalos kiadványa valóban 10—20 koronával is nagyobb árban jegyzi. Mi történt? A kis zuglap csakugyan igaz uton járna?

Dehogy. Egyszerűen a következő manővert vitte véghez. Elküldte két emberét a tőzsdére. Egyikének a kezébe adott tíz husz darabot az említett részvényekből, a másikat pedig megbizta, vegye meg a papirokat. A kínálat hangosan a tőzsde nagytermében történik, a vétel az áremelkedéses összegben történik, az üzlet perfekt s így a tőzsdébiztos kénytelen bejegyezni, hogy aznap ez vagy az a papír x korona áremelkedéssel kelt el. Nyomban megy a jelentés:

„Amint azt múlt számunkban megjósoltuk, ma a brassói stb. részvények 4—6 koronával emelkedtek. További napokban még 10—20 százalék áremelkedés remélhető. Vásároljon táviratilag. Ajánlható cég...”

Az ingyenes lapolvasás ára.

Itt azután egészen szemérmellenül saját magát ajánlja a szerkesztőség. Könnyen tehető, mert az ingyenes lapolvasásban nem él a gyanu, hogy a szerkesztőség, amely egészen más helyen van, mint a bank s egész más a címe, egy és ugyanaz a firma. Ám van elővigyázatos ember is. Mielőtt vásárol, informáltatja magát. Az ingyenes pénzügyi zuglapban van információs iroda cím is. A lépre kerülő oda ír. Lyvelét elviseli az információs iroda a bankcéghez s még aznap 10—20 koronáért utnak indul a legkifünőbb referencia. A szegény áldozat tehát teljes bizalommal írja az ajánlott banknak: vegyen számomra 500 darab X-részvényt.

A válasz még jobban megnyugtálja. Csak 100 darabot adhatunk már, így szól a felelet. Csak 100 darab, gondolja a vevő, tehát jó papír. Megveszi. S ezzel elkezdődött a kálváriája. E öször is 100 darabnál többet azért nem kapott, mert a bankárnak kötelezet kell adni az üzletről s a vevőknek eszébe juthat odamenni a bankba s az értékpapírok fölmutatását kérni. Hogyan mutasson már most föl a bank 500 darabot, ha nincs csak száz darabja. Ez még magában nem volna baj. Mert hiszen csak száz darabot vett meg az illető s az megvan. A baj azonban az, hogy a bank 200—300 embernek adta el azt a 100 darab részvényét. S még ez sem volna büntethető, habár tisztességes üzletnek már aligha válna be, ha a banknak volna elegendő pénze, hogy a meg nem lévő, de eladott részvényeket fűlszólás esetén azonnal előtudná teremteni. De nincs. S itt van a csalás. Ám van folytatása is. Az áldozat, száz-kétszáz részvény boldog bírókossá, már most azt várja, hogy részvényel az ígért időben emelkedjenek. Csalódik. Másnap már egyáltalában nem jegyzi a börze a papírt, mert a bank jó előre kikereszte a részvényt. Olyan papír az, amelyet kevesen ellenőriznek. Nem tűnik föl tehát, amikor négy hét múlva az előbb vásárolt áremelő manőver miattára most hirtelen 6—8—10 koronával esik a papír. A különbözőségeket, a költségeket természetesen a

megbizó fizeti és ebbe a fizetetésbe egész meglakarított vagyona odavész sok szegény embernek.

Életet életért.

A Frankfurter Zeitung legutóbbi pénteki számában egy vezércikkben foglalkozik a bűnösöketekkel. Fajtegésével kapcsán nem épen a leghizelgőbben nyilatkozva a magyar viszonyokról. A magyar sajtó is ezen az uton értesült a csalókról, akik közül elsőrangú szerepe Loránt Félixnek volt, akit valamikor Weilnek hívtak. Róla van főjegyzve, hogy még két évvel ezelőt bejött üzletébe az egyik áldozat: Fellhammer Vilmos nürnbergi magánbivatalnok. Nürnbergből jött el s letérdelt Weil Loránt Félix elé s arra kérte, adja vissza pénzének legalább azt a részét, amelyet a folytonos ár-esések fedezésére küldött, mert azt abban a reményben sikkasztotta, hogy így fedezni fogja veszteségét.

— Ha nem adja vissza a pénzt — mondotta a szerencsétlen ember — kénytelen vagyok magamat agyonlőni.

Weil erre azt felelte, hogy azt ne tegye meg az üzletében, hanem menjen el a közeli mentő-állomás elé. Ez a cinikus felelet arra bírta a szerencsétlen embert, hogy visszautaszon Nürnbergbe s jelentkezék az ügyészségen. Lecsukták. Amikor felesége ezt megtudta, öngyilkossá lett. Neje halála hírére a szegény ember megőrült. Ezzel azonban nem ért véget a dolog. Az áldozatnak volt egy szép tizenégy éves leánykája. A lesújtó tragédia hatása alatt a szerencsétlen teremtés megmérgezte magát.

Weil, a milliomos.

Igy gyűjtötte Weil Félix vagyonát, amely beavatottak szerint, ma már meghaladja az egy milliót. Most egyébként már teljesen visszavonult az aktív bankárságtól s csak a finanszírozást végzte az említett bankok egyikénél.

Weil ellen különben is rendkívül sok volt a följelentés. Ő azonban soha az ilyesmivel nem törődött, sem azzal, hogy a Frankfurter Zeitungban állandóan megjelent egy óvás, amely a publikumot inti, hogy lépre ne menjen a csaló zugbankároknak. Ügynökei vígan dolgoztak a külföldön és gyűjtötték a megbízásokat papírosokra, amelyeknek árát maguk között lehetett felhajtani és lesúlyesztani.

Zaklatás elől a halálba.

Loránt (Weil) Félix 42 éves, jelenleg magánzó, akinek közvetlen banküzlete már nem volt, három év óta a Bithory utca 7. számú ház harmadik emeletének 2. számú lakásában lakott nejével és két gyermekével.

A család néhány hét óta Siófokon tartózkodott a Ney-féle nyaralóban; Loránt is ott nyaralt. Két nappal ezelőt azonban visszajött. Visszahozták azok a hírek, amelyek a budapesti bankokról és a finanszírozókról egészen nyíltan kezdtek keringeni és amelyekből az egész világ megtudta, hogy Sándor László rendőrkapitány nagyszabású nyomozást vezet, amely Németország képviselőének beavatkozására és följelentésére indult meg. Loránt tudta azt is, hogy ezek az ügyek hétfőre okvetlenül a nyilvánosság elé kerülnek, a Frankfurter Zeitung is foglalkozni fog velük, amely Warnung cím alatt közsétett cikkeiben már hetek óta intette a közönséget, hogy a Loránt féle üzletektől tartózkodjék.

A leleplezés következménye az lett, hogy a bankok Németországból visszavonultak és Franciaországban, Auszuriában kezdtek dolgozni. Most pedig egészen letörték és már csak a becsületeit akarták megmenteni.

(„Magyák őket futat.”)

A Neumann és társa cég, Loránt Félix tulajdonképen házi bankja — az ajánlatot tette a visszafizetést vezető Sándor László kapitánynak, hagyja őket futat, kikövédi jék az üzletet, eltűnnek a föld színéről és senkiben többet kárt nem tessék. A rendőrség erre nem volt, de nem is lehetett hajlandó és kétségtelenül ennek a következménye Loránt Félix öngyilkossága.

Loránt szombatra való éjjelen barátjával, Langheim Henrik ügyvéddel a „Kontinentál” szállodában volt együtt.

Igaztott, nyugtalan volt és többször mondogta, hogy nem bírja ki a hajszát és ha a nyilvánosságra kerül, ami pedig aligha lesz megakadályozható, a halála lesz. Barátja megnyugtatta, és éjjel után azal váltak el, hogy Loránt vasárnap ismét fölkeresi a szállodában. Loránt azonban a kijelölt időben nem jelentkezett. Langheimet az elmaradás nyugtalanította és elment barátját felkeresni. — A lakást zárva találta, csengetett, de nem nyílt meg az ajtó. Lement a házmesterhez, a hová Loránt be szokta adni a lakáskulcsot, amely azonban ottal nem volt ott.

Langheim dr. vissament a házmesterrel a lakás elé. Székre állva, benéztek az előszoba ajtaján. Benn látták Loránt botját és kalapját, ami már magában véve gyanút keltett. Megerősítette a gyanút, hogy Langheim gázzagot érzett s azonnal lakosért és rendőrért küldött, akik kinyitották az előszoba ajtaját.

A lakásban mindent rendben találtak s megállapították, hogy a gázzag a fürdőszobából áradt ki.

(Gázzal ölte meg magát.)

Remete rendőr a fürdőszobának az előszobába nyíló ajtaját feltörtte. A fürdőszobában, a gázkályha alatt, párnán, hason fekve találtak Loránt Félixet, aki ekkor már halott volt. Feje közvetlenül a gázcsp alatt volt.

Azonnal értesítették a főkaptányságot, a honnan Rostás István rendőrfogalmazó és Ecsedy Gedeon dr. rendőrorvos mentek ki a helyszínre. Csak a beállott halált állapíthatták meg. A fürdőszobában a mosdón névjegy feküdt. Loránt névjegye, amelyre ceruzával a következőket írta:

Meine Lieben! Ich sende Euch den letzten Gruss. Papa, Margit, meine gute Frau, danke Dir für alle guten Stunden an Deiner Seite. Küsse die Kinder. Dein armer Felix.

Magyarul: Szeretteim! Küldöm utolsó üdvözléteimet, Papa, Margit, jó feleségem, köszönöm az oldaladnál töltött valamennyi jó órát. Csókold meg a gyermekeket. Szegény Félixed.

Valamivel feljebb a névjegyben egy I. betű van, amely azt mutatja, hogy még egyebet is akart írni.

Az öngyilkos a fürdőszoba ajtaját, ablakát lepedőkkel beakasztotta, hogy a gáz a kulcslyukon, nyílásokon át el ne illanjon.

A rendőrség a holttestet a bonctani intézetbe szállíttatta. A lakást bírói zár alá tették, lepecsételték s még Loránt feleségét sem bocsajtották be. Az öngyilkos zsebében mindössze 9 korona 56 fillért találtak.

(Félt a letartóztatástól.)

Az öngyilkosság okát rendőri részről így adják elő: Loránt a vasárnap reggeli lapokat még nem olvashatta és nem ezért lett öngyilkossá. Az öngyilkosságot hazaérkezése után éjjel követhette el.

Tudomására juthatott, hogy a rendőrség hajthatatlan. Az öt fellejtés 110 000 koronáról szól és a rendőrség még abban az esetben is folytatja az eljárást, ha a fellejtéseket vissza

vonják. Ma délelőtt tényleg vissza is vontak egyet.

A rendőrség ugyanis a btkv. 381. §. értelmében, amelynek 2. bekezdése szerint hivatalból üldözendő cselekményt képes a főljelentés tárgya, folytatja az eljárást. Állítólag Loránt arról is tudott, hogy letartóztatása teryebe van véve.

Ezért tették az érdekelt cégek a rendőrségnek azt az ajánlatot, hogy a 110 000 koronát megfizelik. De ez az ajánlat nem volt már elfogadható. És ezért menekült Loránt a halálba.

(Lefoglalják a könyveket.)

A hosszú idő óta tartó vizsgálat es ügyben számos ilyen zugbankár nyaka körül szorította össze a hurkot. A rendőrség és az ügyészség nagy körültekintéssel folytatja a nyomozást és már legközelebb lefoglalják néhány ilyen bankiroda üzleti könyveit. Ezek átvizsgálásából fog majd kiderülni, hogy az évek óta üzött manipulációk milyen nagy összegek erejéig zsarolták meg a térszűnyereségre sóvárgó embereket. Rövid idő múlva egész tömeg ilyen kétes zugbank ellen fognak bünvádi eljárást indítani.

A vizsgálat külföldi kezdeményezés nyomán indult meg. A budapesti német főkonzul, Eppler kijelentette, hogy Németországban régóta tudnak a bűnös üzelmekről. Őt még márciusban értesítette felettes hatósága a szédelgésekről. Ekkor először maga informálódott és belátva, hogy a panaszok nagyon is jogosultak, az igazságügyminiszteriumhoz fordult orvoslásért. Az ügyet ott is átvizgálták és mint látszik, erőlyes eljárást kezdtek a bankok ellen.

Az első autobus-karamból.

Összeütközés a József főherceg-uton.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13.

Az A. V. A. V. kocsija, a városi autobuszok most naphosszat szaladgálnak a város főutain. Rövid idő múlva megindul már az autobusz-közlekedés és ezért a kocsik vezetői most próbamenetekkel akarják biztosítani az új vállalat sikeres működését.

A próbamenetek közben vasárnap reggel megtörtént az első autobusz-összeütközés.

Reggel nyolc óra tájban jött a vasut felől a hármas és a hatos számú autobusz. A hatos számú, melyet Csernyánszky sofför hajtott, jó nagy távolságban haladt a hármas mögött, melyen Mészáros sofför tartotta a kormányt.

Csernyánszkyknak az volt a terve, hogy kocsijával a messze előtte haladó hármas elébe vág és azért teljes sebességet adott gépének, dacára, hogy a József főherceg-uton, hol az eset történt, a reggeli órákban rendszerint igen nagy kocsiforgalom bonyolódik le.

A sebesezen szágudó hatos autobusz az Andrányi ház előtt érte utol a hármas, mely éppen az utolérés pillanatában egy kissé oldalt kanyarodott, hogy a szembejövő teherkocsik és bérkocsik elől kitérhessen.

Ez volt a baj előidézője. Csernyánszky, a hatos kocsif vezetője az utolérés pillanatában már nem volt képes sem fékezni, sem irányt változtatni, úgy hogy az összeütközést elkerülni nem lehetett. A hátul jövő hatos számú teljes erővel ütközött bele a hármas számú autobuszba, melynek tengelye hatalmas lökés következtében eltört. A hátulso kocsif pedig tövestől szakított ki egy akácfa és bár a vezető teljes erővel fékezett, mégis felszaladt a gyalogutra és az arra haladó Wilhelm Lajos vendéglósi

elütötte és rajta meglehetősen súlyos sérüléseket okozott.

Az első segélyben Tisch Mór dr. tb. főorvos részvételével a megsérült vendéglósi. Mondanunk sem kell, hogy az összeütközés folytán óriási emberlömög verődött össze. Megjelent a baleset színhelyén a polgármester és Virágh főmérnök is, akik a sofföröktől tudakozódtak a szerencsétlenség okai miatt.

A baleset színhelyén megjelent továbbá Védán üzemvezető is, ki a megsérült kocsif képes volt annyira helyrehozni, hogy az az Aulich-utcai lovardába beállítható volt. Csernyánszky sofför magánkívül volt, kétségbeesésben alig lehetett magához téríteni a szerencsétlen embert, kinek első bravurja olyan balul ütött ki.

A király nyaralása.

Az ischli kastély.

Arad, július 13.

Az ischli kastély, ahol a király a nyarat tölti, nem pompás épület, amelyben ragyogó termek sorakoznak egymás mellé, hanem kedves nyaraló az Ischl és Traun folyók találkozásánál. A gyönyörű parkkal körülvett villában oly szűken volt a hely, hogy az első években csak a legszükségesebb helyiségek állottak rendelkezésére az uralkodónak s csak később gondoskodhat a némi kényelemről.

Az ischli nyaralóban például nagyobb társaság számára annyira nincs hely, hogy a legelőkelőbb emberek a szomszéd egyszerűbb házakban kénytelenek lakni és a kisérteket távol helyeken kell elhelyezni. A villa berendezése is ment minden fénytől és pompától. Az egyszerű életmód, amelyet az uralkodó Ischlben folytat és amelyet a boldogult királyné is folytatott, oka annak, hogy az udvarjelenlétét Ischlben tulajdonképen alig veszik észre. Ha nagy ritkán egy egy adjuváns nem jelennek meg az esplanadon, vagy egy-egy testőr nem emlékeztetne arra, hogy a király Ischlben üdül, senki sem gondolna rá, hogy a szép fekvésű helyen az osztrák császár és a magyar király pihen ki az uralkodás fáradalmait. Aki pedig az egyszerű barna dolgozószobába lép, az szintén joggal kérdezheti, hogy ebben a pompa nélküli helyiségben csakugyan az uralkodó dolgozik e naphosszat. Egy gyönyörű pasztelképet kivéve, amely a király unokáit ábrázolja, a szobában minden régi jószág, ami a szobának intimtást kölcsönöz. Az ódon butoroktól egy modern villamos gyújtókészülék üt el, amelyet a király a rágyújtásnál gyakran használ. Az íróasztal mellett a falon barometer lóg, amely közelebbi megtekintésnél egyszerű zsinórnak bizonyul, alatta a következő írásokkal: „Ha a zsinór száraz szép idő várható.” „Ha a zsinór nedves, esik az eső.” „Ha a zsinór egyszer nedves, egyszer száraz: változó idő.” „Ha a zsinór ide oda lóg: fúj a szél.” Az írások alatt ez áll: „Aki dővebbet akar tudni az időről, az forduljon egy levél békához.”

Ez a mulatságos barometer szép faragás munka, amelyet a királyné hozott magával Madonna di Campignolóból. A király annak idején jót mulatott a tirolli fametsző pompás ötletén. Az íróasztal mellett egy állványon a királyné márványszobra áll, amely a megboldogultat fiatal korában ábrázolja. A szobor felett a király szüleinek arcképei díszítik a falat. A másik falon katonai képek lógnak, többek közt egy csapat gyalogság, régi fehér egyenruhában, továbbá értékes tájképek.

A hálószobában, amely a dolgozószobánál is egyszerűbb, legelőször is az ágy tűnik fel, amelynél minden alant tisztának a fekhelye díszesebb. A vaságy mellett áll a szoba legdíszesebb butora, az imazsámoly. Egy szalonkát ábrázoló kép alatt Rudolf trónörökös neve olvasható, ez alatt ez a szám:

1875. A harmadik szoba a fogadószoba, amelyben a király a miniszterek jelentéseit hallgatja meg. Ha több miniszter érkezik egyszerre, a szobába egyszerű faasztalt állítanak be, annyi székekkel, ahány ember éppen megjelenik.

Érdekes, hogy a királyné buoirját a király parancsára úgy hagyták, ahogy az annak idején volt, amikor a királyné utoljára használta. Ebből a szobából gyönyörű kilátás nyílik a festői környékre.

Az első emeleti kápolnában őrzik azt a párnát, amely a királyné feje alatt nyugodott, amikor Genfben meghalt. A párnát letakaró kristályburekban egy koszorú is van, amelyen ez olvasható: 1898. szeptember 10. A párnán rajta van a genfi hatóság francia nyelvű halotti bizonyítványa is.

Az Eulenburg-pör.

Mit vallanak a rendőrtisztviselők?

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 13.

Ma folytatták a pénteken félbeszakított botránypör tárgyalását, amely ezúttal sem szükködött érdekes részletekben. Több rendőrtiszt került kihallgatásra, akik terhelő vallomást tettek, míg Wendtstätt báró, a vádlott régi jó barátja kevés hitelt érdemlően azt erősítette, hogy Eulenburg herceg teljesen normális természetű ember.

A bíróság azt reméli, hogy a pert még a hét folyamán befejezi.

Berlinből jelentik: Eulenburg herceg a mai tárgyaláson sokkal gyengébbnek mutatkozott, mint a múlt hét napjai folyamán. A herceg kijelentette, hogy amíg ereje bírja, védekezni fog becsületéért és ártatlanságáért.

A tanuként ma kihallgatott Treskov rendőrtisztviselő elmondotta, hogy hallotta ugyan szelvében beszélni, hogy Eulenburg herceg homoszexuális, de pozitív, a 175. §-ba ütköző cselekményt nem tud róla. A Harden-Moltkeper idején ő egy ízben kihallgatta a herceget, aki hosszasan beszélgetett vele s állandóan azt hangoztatta, hogy ő teljesen ártatlan és mindazokat a cselekményeket, amelyeket nevével kapcsolatban emlegetnek, nem ő, hanem a fivére követte el. Treskov elmondotta továbbá, hogy Eulenburgot egyszer Bécsben egy fürdőben találták, ahova bevallotta, hogy homoszexuálisok járnak. Arról is tudott, hogy a herceg egy ízben egy zsarolási perben is szerepelt, amelyben hatvan ezer márkát adott a zsarolónak.

Kopp rendőrtiszt előadása szerint szintén köztudomású volt, hogy Eulenburg herceg homoszexuális. Esztán a bíróság Wendtstätt bárót, az ismert német főurat hallgatta ki. Ez bevallotta, hogy ő perverz hajlamu, de sohase vétkezett a 175. §-ellen. Kijelenti, hogy a herceget, akivel huszonöt év óta áll meghitt barátságban, teljesen normális embernek ismeri.

A tárgyalást holnap folytatják.

A Moltke-Harden pör tárgyalása idején a lapok megírták, hogy Vilmos német császárnak szándékában állott Moltke-t és Eulenburgot magas kitüntetésben részesíteni a szenvedett meghurcoltatásokért és támadásokért. Ezek a hírek most utólag teljesen igaznak bizonyultak és mint Berlinből jelentik, egyedül Bülow bírói kancellár erőlyes fellépésének sikerült a császárt eszméjétől eltántorítani. A kancellár ugyanis kijelentette, hogy az esetben, ha Moltke és Eulenburg a kitüntetéseket megkapják, ő nyomban lemond állásáról. A fenyegetés hatott és a császár elállott szándékától.

Zeppelin újabb felszállása.

Kísérletek a kormányozható léghajóval.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 13.

A levegő meghódítása már századok óta isgatja a találékony emberiséget. Igen sok kísérlet történt már addig is a kormányozható léghajó problémájának megoldására, de többé kevésbé kudarccal, vagy szerencsétlenséggel végződtek. Az eddigi eredménytelen próbálások azonban forrást sem kedvetlenítik el a feltalálókat. Majdnem minden országban akadnak kiváló elmék, a kik életcélul tűnik maguk elé a nagy kérdés megiejtését.

A német Zeppelin gróf számos sikertelen kísérlet után most olyan rendszerű léghajót készített, amely tökéletességével — úgy látszik — lehetővé teszi, hogy a föld ura, az ember, a végtelen levegőt is hatalma alá hajtja. Az egész világ feszült izgalommal nézi a lángeszű gróf kísérleteit, amelyek a német kormány anyagi támogatásával folynak.

Mint Friedrichshafenből jelentik, holnap töltik meg Zeppelin gróf léghajóját. A gróf hétfőn este próbafelszállást tesz és kedden reggel elindul a négyszázötven kilométernyire fekvő Mainzba. Visszajövet le fog szállani a konstanzi gyakorlóterem, annak bebizonyítására, hogy bárhol és bármikor baj nélkül le tud szállni.

Zeppelin biztonsága okáért a léghajót az egész uton huszenkét automobil fogja kísérni. Veszedelem esetén az automobilisták segítségéről tartoznak gondoskodni. Nappal mindégylek automobil fehér zászlót tűz ki, éjjel pedig fényoszórával ad jelt. A léghajón veszedelem esetén vörös lámpást tesznek ki.

Egy berlini távirat jelentése szerint ugyan csak Zeppelin gróf sikerei buzdították a vállalkozásra az ottani pénzügyi köröket és a nagy iparvállalatokat. Az a tervük, hogy a léghajók építését és a léghajósüzemet előmozdítsák. Meg is állapították a levegőben való közlekedési eszközök társaságát korlátolt felelősséggel. Az alaptőkét egyelőre csak ötszáz ezer márkában állapították meg, mert ebben a pillanatban még nem lehet tudni, hogy mi módon és mely irányban fog fejlődni a vállalat. A társaság alaptőkéjéből a már fennálló motoros léghajós társaság 180.000 márkát, az általános villamossági társaság 30.000 márkát, a berlini villamos művek 20.000 márkát és Krupp Frigyes 30.000 márkát vett át. A többi rész egyes nagyiparosokra és bankokra esik. A berlini motoros léghajós társaság egyébként a legközelebbi napokban új léghajóval fog a nyilvánosság elé lépni. Parsfal őrnagy, Zeppelin riválisa, éppen most készült el új léghajójával, amely jóval nagyobb, mint amelyet tavaly próbáltak ki s amely nyolc óra hosszáig marad a levegőben. Parsfal őrnagy már legközelebb kísérletezik is vele. A találmány a merev rendszeren alapul. A nagysága meghaladja a tavalyit, amelyivel sikert ért el, amennyiben nyolc óra utat tudott vele megtenni. Az új léghajó hatvan méter széles, négyezerötven köbméter gázt fogad be és kilencven mássa terhet bír el. A gépezetet Mercedes motor hajtja. A kormányzó készülék hátul van. Az egész alkotmány külseje abban tér el a rendesitől, hogy alul kivastagodó, fentebb keskeny, tehát körtealakú.

Tatarinov, a fiatal orosz mérnök, akinek dicsősége, amelyet a levegőnél nehezebb repülőgéppel elért, nemrégiben bejárta a világot, most szintén gondosan készíti elő repülőgépjét a pétervári léghajóparkban. A fáradságtalan

mérnök kora reggeltől késő estig dolgozik minden nap és a legutolsó szegecset is maga készíti a repülőgépe modelljéhez. A repülőgépet 1909-re gondolja befejezhető. Tatarinov egy beszélgetés folyamán kifejtette, hogy próbafelszállásokat a hivatalos időpont előtt nem fog tenni. Többek közt azt is elmondotta, hogy találmányának ütközést már évekkel ezelőtt felfedezte, de anyagi eszközök híján nem tudott kísérletezni. Nikolaj Nikolajevics nagyhercegnek köszönheti, hogy ezúttal kísérletezhet. Hiányos készülékekkel ugyan néhány évvel ezelőtt próbálkozott Carskoje-Szelo környékén. Kísérleteit azonban a rendőrség okvetlenkedése miatt akkor félbe kellett szakítania. A rendőrség azt hitte, hogy ördögös masinájával a cár életére szándékszik törni. Tatarinovot nagyon elkedvetlenítette ez a körülmény, politikai okok miatt meghasonlott rokonsáival is és már azon a ponton volt, hogy találmányát Németországnak vagy Ausztriának felajánlja, mikor hazafiságra apellálva megérkezett a mentő Wernander tábornok, majd később a nagyherceg személyében. Most aztán nincs egyéb vágya, minthogy hazájának üdvére szolgálhasson.

Newyorkból jelentik, hogy hétfőn volt Chikágóban a nagy léghajóverseny, amelyre az amerikai sportkörök már heteken át készültek. A léghajóverseny azonban csaknem néhány versenyzőnek életébe került. Müller francia versenyzőnek életébe került. Müller francia versenyzőnek Ville De Digoue nevű léghajója éppen a Michigan-tó közepén gázömlés következtében felmondta a szolgálatot. A léggömb egészen a tó színéig esett. Müllernek csak az utolsó pillanatban sikerült elválni a kosarat tartó köteleket, mire a léggömb ismét felemelkedett és két óra ut után, mely alatt Müller és tizenöt éves szolgálja a kötelekben kapaszkodtak meg, partot ért. Egy másik léghajó közvetlenül Chikágó után a Michigan-tóba, egy másik pedig Port-Huronnál a Huron-tóba esett. Mindkettőnek utasait hajósok mentették ki. Legmesszebb a San Antonio nevű olasz léggömb jutott, amely 825 angol mérföldes ut megtétele után a kanadai Fieldingben szállt le.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Kedő: Aranykakas, énekes bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolcai Dezső vendégfelleléptével.
Szerda: Nap és Hold, operett.

* Tatárjárás. Vendrey Ferenc a Vigszínház kiváló művésze ma este egyik legújabb parádés szerepében növelte aradi rajongóinak számát. A Tatárjárás Lakonyay altábornagyát adta utolérhetetlen művészetével. Parányi kis szerep, de Vendrey művészetében a darab legkiválóbb szerepe. A legtipikusabb osztrák generális is leckéket vehetne Vendreytől a — tábornoki hivatás kélikép való ellátásához. A közönség elragadtatással tapasztalta meg a kitűnő művészt minden jelenetét. Az előadás többi részében is kifogástalanul jó volt. Rontay Boriska és Ledvey László minden jelenetét megtapsolták és megújrazták. H. G.

* A színház vendégei. Az aradi színház két kiváló vendégművésze: Vendrey Ferenc és Tapolcai Dezső, holnap Blumenthal és Kadelburg pompás bohózatában, az Aranykakas-ban lépnek fel. Csütörtökön az aradi közönségnek régi kedvence, Sarkadi Aladár, a Vigszínház tagja lép fel a színházban egyik legjobb szerepében, a Drótoslót Güntherjében. Pénteken a Tatárjárás kerül színre, az altábornagyot Vendrey Ferenc, a tartalékos hadnagyot pedig Sarkadi Aladár játssza.

* Nap és hold. Szerdán kedves, régi operettet elevenít fel a színtársulat. Locoque világ-hírű operettje, a Nap és hold kerül színre teljesen új betanulással. A két főszerepet Kállay Jolán és Zalay Margit játssza.

* Humoros est az Urániában. Azt is lehetne mondani, hogy kacagó versenyt rendez az Uránia színház. Legújabb, kedden bemutatásra kerülő műsora ugyanis olyan válogatott behozatokból áll, melyek a legridegebb embert is harsány kacagásra bírják. Nincs olyan ember, aki szívesen ne mulatna jó ízű, humoros dolgokon, melyekben semmi izléstelenség nincs, hanem a komikus helyzetek öltetés kihasználásával biztosítják a hatást. A mulatságos képek mellett kiváló látványosságot nyújtanak a gondosan összeválogatott komoly képek, melyek a nagy kacagó versenyben mintegy pihentül szolgálnak. Az Uránia legközelebbi újdonsága Párlsnak most egy szerződés. „Néró császár és Róma égése” lesz, melyet Sienkiewicz világ-hírű regénye, a Quo vadis nyomán készítettek.

A pankotai választás epilógusa.

Felmentő táblai ítélet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13

Az 1906. évi országos képviselőválasztások Aradmegyében, különösen a nemzeti kerületekben meglehetősen nagy izgalmak közepette folytak le. Heves volt a küzdelem a pankotai kerületben is, ahol *Gabányi Miklós* függetlenségi jelölt állott szembe *Pop C. István* aradi ügyvéddel, aki román nemzetiségi programmal szállott a harcba. A választási küzdelem után, melyből a románok jelöltje került ki győztesen, több világosi és pankotai lakos ellen ítélet miatt hatósági eljárás indult meg. Ennek eredményeképpen a múlt esztendőben az aradi törvényszék egy világosi ügyvédet s egy pankotai plébánost és földművest fogházbüntetésre ítélte a magyarság elleni ítélet miatt. Ez az ítélet felebezés folytán a nagyváradi táblához került, mely most a törvényszéki ítélet megváltoztatásával *felmentette a vádlottakat*.

Az ügyészség arra alapította vádját, hogy egyes tanuk állítása szerint 1906 január 22-én *Pop C. István* pankotai programbeszéde miatt *Hotorán Jakab* dr. világosi ügyvéd, *Jerkosán János* dr. pankotai görög-keleti plébános és *Rosul György* pankotai földműves egy nagyobb csoportot a magyarság ellen ítélt kijelentéseket tett. E tanuk szerint *Hotorán* dr. azt mendotta volna, hogy „ezek a fekete ruhás kutya magyarok a ti véretek szivjék”, *Jerkosán* pedig azt, hogy „ne engedjétek magatokat becsapni a gaz magyaroktól”. *Rosul György* pedig állítólag arra ítélt volna a népet, hogy vegye el a csendőröktől a fegyvert.

Az aradi törvényszék e tanuvallomások alapján a múlt évben tartott tárgyaláson mind a három vádlottat ítélet vádsége miatt fogházbüntetésre ítélte. A vádlottak felebeztek az ítélet ellen, mely így a nagyváradi királyi tábla elé került. A tábla ez év január 13-ik napján tárgyalta először ezt az ügyet. E tárgyaláson azonban a törvényszék tanu kihallgatásait elégtelennek találta a tábla és ezért a bizonyítás kiegészítését és újabb tárgyalás tartását rendelte el.

Ma volt ebben az ügyben a nagyváradi táblán a második tárgyalás. A beidézett újabb tanuk megdöntötték az első tanuk állításait. Az inkriminált kijelentéseket nem mondták a vádlottak, hanem csak a választók egyik csoportja ellen keltek ki a választási küzdelemben meg-

szokott erős hangon. Az első tanuk vallomását ezért a tábla alapul el nem fogadva, a törvényszék ítéletét megváltoztatta. A tábla a három vádlottat ítélet vádségeban bűnszéknek nem találta s *azokat felmentette*. A költségek a kincstárt terhelik.

Mintán a főügyész megayugodott az ítéletben, az jogrőssé vált.

HIREK.

Az adórém.

— *Blaur Gyula Szarvason.* —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13

Most, a mikor megkezdődik az adókiállítás izdó munkája, sokan vissza fognak emlékezni még a három év előtt lefolyt adókiállítás tüzes jelenetire. E jelenetek közepontja *Blaur Gyula*, akkori pénzügyi titkár volt, aki rendkívül buzgalommal, szenvedelmessen védte a kincstár érdekeit és ezen igyekezetében sokszor maga ellen ingerelte az adóprés alatt vergődő feleket.

Az aradi kereskedők és iparosok között akkoriban nagyon sok panaszhangzott el ellene és azt lehetne mondani, hogy szinte róme lett az adókiállításnak.

Azóta *Blaur Gyulát* a gyulai pénzügyigazgatóságos helyezték át. Eljött azonban az adókiállítás ideje, jelen *Blaur Gyulát* hasonló harcok középpontjába sodorta. *Blaur* ugyanis a *Szarvason* működő adókiállítás bizottság referense lett. Itt nem csupán az adósokkal, hanem a kiadó bizottság tagjaival nap-nap után összeütközött. Legutóbb pedig az történt, hogy az egyik adózónál *Blaur* minden szó nélkül felebezést jegyzett be a jegyzőkönyvbe, mit *Zlinszky István*, az adókiállítás bizottság elnöke csak később vette észre. Ezért aztán a tárgyalást megszakította és a pénzügyigazgatóságtól más előadó kiküldését kérte. Másnapra már a titkár helyét *Novák Antal* számellenőr foglalta el és vele egész simán be is végezték a tárgyalásokat.

— *Időjárás.* A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 14-én az időjárás: Meleg, északon és nyugaton zivatarok.

— *A király és Lajos Viktor főherceg találkozása.* *Salzburgból* jelentik: A király az idei nyár folyamán találkozni fog fivérével, *Lajos Viktor* főherceggel, aki jelenleg a Salzburg melletti Klesheimben tartózkodik. A találkozás helye és ideje még nem bizonyos, előreláthatólag azonban Ischlben lesz augusztus tizenhétedikén, a főherceg ischli nyaralójában, amikor a királyt hetvennyolcadik születésnapja alkalmából a főherceg üdvözölni fogja. *Lajos Viktor* immár öt esztendeje él teljes visszavonultságban a klesheimi várkastély falai között. A kastély gyönyörűen berendezett épület, amely már negyvenöt éve van a főherceg birtokában. Azelőtt csak üdülés céljából nyáron kereste fel, öt év óta azonban állandó lakhelyül használja. 1903. őszén ugyanis *Lajos Viktor* meglepetésszerűen úgy bécsi, mint salzburgi udvartartását feloszlatta és a katonai uniformist is levette állandóan civilben jár. Hogy mi az oka a főherceg feltűnő visszavonulásának, az a nyilvánosság előtt nem ismeretes. Azt sutogták, hogy a király és *Lajos Viktor* között komoly nézeteltérés merült fel és ennek következménye volt a főherceg félrevonulása. Most azonban, úgy látszik, helyreáll a béke a felség és öcsöze között.

— *Kossuth Ferenc állapota.* *Karlsbadból* táviratossák: *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter örvendates javulása egyre tart. Az egyes izületekben jelen volt spontán fájdalmak csökkentek, az izületek nyomási érzékenysége azonban még mindig elég jelentékeny. *Aldor Lajos* dr. főorvos a vasárnap folyamán két ízben is tett látogatást a beteg miniszternél és bár jelentékeny javulást konstátált, mégis a legnagyobb nyugalmat ajánlotta. Dálelőtti látogatása alkalmával a miniszter hőmérséke 36.4 C. volt, közérzése pedig mindkét alkalommal igen jó. A karlsbadi fürdőözönség élénk érdeklődéssel kíséri a beteg miniszter állapotáról szóló híreket és örömmel vette tudomásul, hogy *Kossuth* Ferenc jobban van.

— *A Népszínház ügye.* *Budapesti* tudósítók jelentik: A Népszínház ügyében ma délelőtt a közoktatásügyi miniszteriumban tanácskozás volt, amelyen *Bálint* és *Máder* igazgatók is megjelentek és közel egy óra hosszat tárgyaltak *Molnár Viktor* államtitkárral. Később részt vettek a tárgyaláson a főváros küldöttei is. Az államtitkár azután jelentést tett a konferenciáról *Apponyi* Albert gróf kultuszminiszternek. *A tárgyalás teljes meggyezésre vezetett*, amennyiben a Népszínház átadásáról szóló szerződést holnap, vagy legkésőbb holnapután már a főváros részéről is aláírják. Az eddig ismert feltételeket a miniszter némi tekintetben megváltoztatta, de általában véve az eredeti pontok maradtak meg. *Máder* Rezső, aki hosszabb távollét után csak ma érkezett vissza a fővárosba, egy hírlapíró előtt csodákozásának adott kifejezést a sajtó-kampány felett. Kijelentette, hogy nem ő aláírta fel a színházat a kormánynak, hanem *Molnár* államtitkár jött hozzájuk kész ajánlattal. *Bálint*tal együtt azon fáradozik, hogy a személyes jogos igényeiről gondoskodás történjék. Végül kijelentette, hogy nem felel meg a valóságnak az a hír, hogy a Népszínház líceiész zavarokkal küzd.

— *Simon Ákos ünneplése.* *Simon Ákos* battonyai kir. vezető járásbírói nagyszabású ünneplésen részesítette Battonya város közönsége abból az alkalmából, hogy a király i. é. táblai bírói címmel és jelleggel üntette ki. Az érdeme és közbecsülésben álló bíró: a vármegye egész közönsége elhalmozta a jól megérdemelt kitüntetés alkalmából szerecskekivánatokkal, ma este pedig nagy banketet rendeztek tiszteletére a battonyai kaszinó nagytermében, amely zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Ott volt *Justh Gyula* képviselőházi elnök is, a makói járásbíró és az egész környék vezető emberei. Vasora alatt számos felőszöntő hangzott el, amelyek mindegyikében *Simon Ákos* üdvözölték.

— *Papok találkozója.* A csanádi egyházmegyének azok a lelkészei, akik 1894-ben végezték a temesvári szemináriumot, *Imeschlinger* Ferenc simonyfalvai plébánosnál jöttek össze tegnap találkozóra, még pedig: *Görlich* Frórián verseci hittanár, *Müller* Eds másfalvai, *Schwöninger* Jakab csenai, *Prileszky* Zoltán németbogsáni, *Szabó* Márton dr. verseci, *Wünsche* Gyula lupaki plébánosok, továbbá *Witner* Miklós nagybecskereki kórházi lelkész. Az ünnepélyt mise nyitotta meg, amelyen a kegyeletos lelkészek az elhunyt tanárjuk, *Szilcs* János volt apátfalvai plébános lelkiüdvéért imát mondtak.

— *Zola leánya menyasszony.* *Párisból* jelentik: *Maurice Leblond* jónévű író eljegyzi *Zolának* tizenkilenc éves leányát, *Deniset*. A vőlegény ismert alakja a francia irodalmi világnak, korábban *Clemenceau* a mostani miniszterelnök szerkesztése idején az *Aurore* munkatársa volt, jelenleg pedig miniszterelnökségi titkár. *Leblond* *Zolának* fanatikus hívei közé tartozik és *Zola* ha-

lálának évfordulóján minden évben irodalmi ünnepet szokott rendezni emlékére.

— **Öngyilkos járásbíró** *Secksdorf* ról jelentik: *Forster* Antal volt paksi kir. aljárásbíró, legutóbb sárbogárdi kir. járásbíró agyonlőtte magát. Tettének oka életuntáság.

— **Esküdtök adománya** a Kossuth szoborra. Azok az esküdtök, kik az aradi törvényszék júniusi esküdtészeki ciklusában, mely mindössze egy napig tartott, veitek részt, esküdti díjazásukat a Kossuth Lajos szoboralap javára adományozták.

— **Halálos autómobilszerenostlenség.** *Berlinből* jelentik: *Beelitz* közelében tegnap súlyos autómobil katasztrófa történt. *Erló* kormánytanácsos és *Oeckelhauser* dr. ismert berlini sportőrflu és ügyvéd *Berlinből* autómobilon a boheni tóhoz akartak menni, hogy *Zeppein* gróf léghajófelszállásánál jelen legyenek. *Beelitz*től mintegy két kilométernyire egy lovon ülő paraszttal találkozottak. A ló megijedt a közeli gépkocsitól, megbokrosodott és egyenesen az autómobil felé rohant. A sofőr egy gyors fordulattal irányt változtatott, mire az autómobil felkerekedett neki ment egy fatörzsnek, felfordult és az árékba esett. Az államtanácsos kikapult a kocsiból és egy fához végződött egy szerencsétlenül, hogy nyomban meghalt. *Oeckelhauser* dr. pedig egy súlyos koponyatörést szenvedett, hogy most a kórházban haladjon.

— **A tengerész-sztrájk.** *Fiuméből* jelentik: Az Ungaro Kroata hajóstársaság igazgatósága tegnap délelőtt ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy mártán a kapitányok és gépészek az igazgatóság felszólítására sem kezdtek meg a munkát, a tárgyalásokat velük megszakítja és a sztrájk ideje alatt követve sem hajlandó velük tárgyalni. Ezzel szemben a kapitányok és gépészek ragaszkodnak tegnapi határozatukhoz, mely így szól: Ha a társaság megadja a fizetésemelést, szolgálati pragmatikát és hozzájárul a választott bíróság détesítéséhez, úgy a sztrájkolók munkába állának és azután tárgyalának többi követeléseikről. Tegnap délelőtt a sztrájk ügyében értekezlet volt a kormányzórágon, melyen a rendfőnök és az ügyész is megjelent. Elhatározták, hogy a szociáldemokrata párt által tegnap kibocsátott kiáltványban foglalt ígátás és lévitás mellett a hatóság meg fogja tenni a megtörő lépéseket. Az ügyész indítványára a törvényszék vizsgálóbírája ma délután elrendelte a kiáltvány elközbását, amit a rendőrség azonnal foganatosított. A társaság igazgatósága napoktalézelőtt felhívta a kapitányokat és gépészeket, hogy rájuk bízt pénzrel, hajócsakományokkal számoljanak el. Múltan azonban a felhívásnak nem lett eredménye, a társaság a tengerészek hatóság után újból felhívja őket, hogy számoljanak el és az okmányokat adják át, mert különben bünténytelő feljelentést tesz ellenük.

Újabb távirat jelent: *Nádó* Sándor gróf flumel kormányzó ma hosszabb távollét után ideérkezett és a sztrájkolók, valamint az Ungaro Kroata igazgatóságának kéésére kezébe vette a béketárgyalások vezetését. Valószínű, hogy a holnap nap folyamán sikerülni fog közlekedést létesíteni a két fél között. A sztrájkoló kapitányok már hajlandók is volnának követeléseiket redukálni, a gépészek azonban nem engednek a megsabott feltételekből és így a kapitányok is kénytelenek kitartani velük. A mai nap folyamán a hajópincérek és szakácsok is sztrájkba léptek. Ma hajvan tengerészkatona érkezés ide. Ezek egy része holnap délelőtt a társaság egyik hajójával a postát és egyéb küdeményeket a dalmát partokra fogja szállítani, úgy, hogy ez által meghinul

a sztrájkolók ama reménye, hogy a dalmát part lakosainak kiéheztetésétől való félelem az igazgatóságot engedékenységre fogja bírni.

— **Tettenért tolvaj.** A *Weitzer* János utca 3. számú házában levő *Löffler* irodába ma délután beállított egy *Lichtblau* József nevű ember és az irodában tartózkodóktól segílyt kért. Múltan kapott valami segílységet, az előszobán keresztül távozott. Az előszobában egy 40 korona értékű ezüst-nyelű bot állott és mikor *Lichtblau* ezt meglátta, tovább akart vele állani. *Schreier* Viktor azonban észrevette a lopást, utána sietett a tolvajnak, aki eldobva a botot futásnak eredt. *Schreier* egy rendőr segílységével megfogta a tolvajt, akit bekísértek a rendőrséghez. Őt kitént róla, hogy notórius tolvaj, aki lopásért többször büntetve volt és legutóbb is Nagyszebenben 4 évi fegyházat ült lopás miatt. A tolvajt letartóztatták.

— **Baleset egy kiránduláson.** *Münchenből* jelentik: Tegnap egy utazó társaság autómobil bérkocsival *Tegernseebe* rádukt. Vissafelé jövet *München* közelében a sofőr hirtelen meg akarta állítani a gépet, de olyan ügyetlenül, hogy az autómobil felborult és a benne ülők mind a kocsik alá kerültek. Az autómobil tulajdonosa rögtön meghalt, az utasok pedig veszedelmesen megsbesültek. A súlyosan sérültek között van *Wachmeister* gróf amerikai svéd főkonzul, továbbá egy amerikai milliomos és annak tízéves fia.

— **Vasmunkások sztrájkja.** Az aradi vasipari szövetkezet 23 munkása ma bejelentette a rendőrségen, hogy sztrájkba léptek. Az iparhatóság elé nyújtott memorandumukban a következő hét pontban foglalják össze kívánásaikat: 1. Díszességű bánásmódot minden részről. 2. A munkába senkinek se legyen joga beleszólni, csak az igazgatónak és a művezetőnek; különösen ne parancsolgassanak az udvari szolgák és raktárnokok. 3. A gyár vezetősége a munkásnak a munka árát és a munka minőségét tartozik kiadni. 4. Reggel a formákat a gyárvezetőség dírtesse ki. 5. Követelnek 25%-os béremelést. 6. Kiadandók az akkordkönyvek. 7. Senki e mozgalemből kifolyólag el nem bocsátható.

— **A lugosi új kórház.** *Lugoson*, mint tudósítónk jelenti, érdeklődéssel tekintenek a modern háigénia minden követelményének megfelelő új kórház építési pályázatának eredménye elé. Hu-zonagy kiváló budapesti és elismert nevű vidéki műépítész vett részt a versenyben. A pályamunkák között van *Steiner* József aradi műépítész feltűnést keltett kórházterve is, melyről a szűri nagy elismeréssel nyilatkozott. Hat pályaterv díjat nyer.

— **Lopás a vonatba.** Az éjjel *Budapest*ről *Aradra* jövő személyvonaton utazott *Szentkirályi* Sándor dr. fővárosi ügyvéd. Az első osztályú szakkabban kiváie még egy elegánsan öltözött fiatal ember utazott. *Szentkirályi* ügyvéd az uton levette kabátját, melyben pénztárcája volt és kényelembe helyezve magát, elaludt. Hajnal felé ébredt csak fel, mikor azonban már csak egyedül találta magát, mert utitársa eltűnt. *Aradra* érve, *Szentkirályi* felvette kabátját és önkéntelenül is pénztárcája után nyúlt, ennek azonban már csak hült helyét találta. Azonnal bejelentette az esetet az állomáson lévő rendőri inspekciósznak. Az ügyvéd tárcájában nyolc darab husz koronás bankjeggy volt.

— **Tűz.** Ma déli egy órakor a *Radnai*-ut 12 számú házában tűz ütött ki, melyet egy gondatlanul eldobott cigaretta okozott. Az udvaron levő sertés-ol és fűkamara leégett. A kivizolt tűzoltóság hamarosan eloltotta a tüzet.

— **Gyermekgondozónői tanfolyam.** A napokban az aradi m. kir. állami gyermekmenhelyben egy újabb gyermekgondozónői tanfolyam nyílik meg. A tanfolyamra még két hely van üresedésben, melyre a menhely igazgatóságánál lehet jelentkezni. Bővebb felvilágosítás szintén ott nyerhető.

— **Letartóztatott aradi betörő.** *Radnai* levelezőnk írja: *Pellegrini* József radnai vállalkozó lakásába az éjjel egy betörő hatolt be. Ott gyufát gyujtva keresgélt. A zajra felébredtek a házbellek s a tolvajt üzőbe vették, ki az udvarra menekült s egy félre eső helyen meghurta magát. Keresték, de csak reggel akadtak rá. A közszégházára vitték. Ott azonban furfangos módon igazolta magát. Másnap megjött *Aradról* a *Reich* cég betörőjének személyleírása, mely a betörőre ráillett. Nyomban utána indultak s a lippal csendőrségnek sikerült is *Lippán* letartóztatni. *Aradra* szállították.

— **Betörés a kórházi kápolnába.** A kórházi kápolnában tegnap éjjel betöréses lopást követtek el. Ma reggel vették észre a kápolnában, hogy az ott elhelyezett három persely közül az egyik fel van törve és tartalma teljesen hiányzik. A kórház igazgatósága azonnal jelentést tett a rendőrségen, mely szóleakörül nyomozást indított. Megállapítást nyert, hogy a betörő a kápolna egyik oldalablakát, mely egész a mennyezet közelében van, keresztül szarta, az így támadt nyíláson egy kötelet dobott keresztül és azon ereszkedett le a kápolnába. A mérész betörőt mindenfelé keresik.

— **Birtokcsere.** Az aradi törvényszék telekkönyvi hatóságánál az elmúlt héten a következő tulajdonjogi átruházásokat jegyezték fel: *Karapancs* György és neje *Rózsaföldi* Antónia eladja az aradi 7028. sz. tjkvben felvett *Margit* utca 15. sz. házat 2800 koronáért *Lupp* Ádám és neje *Megyesi* Mariskának. — *Kontos* János elad az aradi 5185. számú tjkvben felvett ingatlanokból 212 □ öl üres telket 1400 K. ért *Nagy* Pál és neje *Moldován* Zsófiának. — *Özv.* *Somogyi* Istvánné, M. csal *Erzsébet* eladják az aradi 5639 sz. tjkvben felvett *Sarló* utca 82—a házat 1200 koronáért *Barna* György és neje *Borár* Zsófiának. — *Pichler* János és neje eladnak az aradi 5100 sz. tjkvben felvett ingatlanokból 1 üres telket 500 koronáért *Msurer* Antalné *Opitz* Magdolnának. — *Szabó* György eladja az aradi 6783. sz. tjkvben felvett *Lipót* utca 8/b. sz. házból az 6t illető fele részét 6000 koronáért neje, *Welthoffer* Arankának. — *Madár* József és neje, *Mátyás* Karolin eladják az aradi 6066. sz. tjkvben felvett *Illés* utca 20 b./sz. házat 4600 koronáért *Zichar* János és neje *Halász* Mariának. — *Stefani* György és neje eladják az aradi 1465 sz. tjkvben felvett *Mikes* Kelemen utca 44 sz. házat 9400 koronáért *Guthir* Rzsó és neje *Podlip* Erzsébetnek. — *Bordás* István és neje *Szalai* Barbála eladják az aradi 7091. számú tjkvben felvett *Rózsav* utca 800 koronáért *Sztojka* Mihály és neje *Cuber* Margitnak. — *Pichler* János és *Persa* Péter eladják az aradi 397. sz. tjkvben felvett *Rózsav*-utca 800 koronáért *Sztojka* Mihály és neje *Cuber* Margitnak. — *Kecsis* Pál és neje, *Somogyi* Sára eladják az aradi 1447. sz. tjkvben felvett *Köz*-p. utca 6. sz. házat 1400 koronáért *Balazs* János és neje *Altesz* Ilonkának. — *Nagyszebeni* földhitelezés eladja az aradi 315. számú tjkvben felvett *Ferdinand* utca 8. sz. házat 48000 koronáért *Tömör* Jánosnak. — *Pápy* Mikály és neje *Kis* Julianna eladják az arad 1480. sz. tjkvben felvett *Uj*-utca 7. számú házat 1400 koronáért *Lukács* Miklós és neje *Gyerman* Magdolnának.

— **Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben** *Vojtek* és *Weisz*nál *Aradon*. 191.

• A kiváló bér- és Nihilumos gyógyforrás •

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyvíz.

• Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Salva-Lippónál •

Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfsplatz 2.

SPORT.

Football-mérkőzés Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13.

A Budapesti Posta és Távirada Tisztviselők Sportegyesülete bajnoki football csapata és az Aradi Posta és Távirada Tisztviselők Sportegyesülete football csapata között vasárnap délután fél hat órakor érdekes mérkőzés volt. Es alkalommal szép és nagyszámú közönség jelent meg a Török Gábor-utcai sporttelepen, tanujelét adva a football sport iránti szeretetüknek és a postások iránti rokonszenvüknek. Különösen nagy volt az érdeklődés a budapesti postások csapata iránt — melyben tudvalevőleg több oly labdarugó is szerepelt, kik az angol válogatott csapat ellen játszottak. — E nagy érdeklődés, mely a játék folyamán még fokozódott, teljes mértékben kielégítést is nyert, mert konstatálhatjuk, hogy a budapesti postások oly szép, talán kissé túlerős, játékot produkáltak, aminő Aradon még nem volt látható.

De nem kevésbé szépen, lelkesen és odaadóan dolgoztak az aradi postások is; ennek tulajdonítható, hogy tekintettel e két football-csapat között fennálló erőbell, technikai és training-különbségre, a mérkőzés az aradi postások részére nem remélt kedvező eredménnyel: 9:3 a budapesti postások javára végződött. A bírót tisztet Szathmáry János a megszokott pártatlansággal és szaktudással töltötte be.

Feltűnést keltett a városban a budapesti postásoknak fehér-fekete dreszben a főpostától a sporttelepig és vissza három kocsin történt felvonulása.

Verseny után társasvacsora volt a városi sörcsarnokban, ahol számos felköszöntő hangzott el. Kerényi Kálmán felszólalására elhatározták, hogy Szalay Péter államtitkárt, a postások illusztris vezérét azon alkalmából, hogy éppen negyven éves szolgálati jubileumát ünnepli, a két sportegyesület nevében táviratilag üdvözzik.

+ Tennis verseny Gyorokon. A gyoroki Lawn-tennisz Társaság, a vidékiek bevonásával f. hó. 18-án versenyt rendez. Négy verseny szám van, 8 díjjal; vegyes négyes, férfi négyes, hölgy- és férfi singli. A versenyre eddig tizen nyolcan neveztek be, köztük egy két jelesebb aradi játékos is. A jelentkezés még mindig folyik. — Az előmérkőzések hétfőn, 13-án kezdődtek meg. — Gyorokon ez már a második tennis-verseny. A tavalyi azonban csak szűkebb körű volt.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Hegedűs Ármán szabadságért folyamodik. Hegedűs Ármán, a kőre festett kirakainak két esztendő fogházra ítélit hirted tulajdonosa ma kérvényt terjesztett fel az igazságügyminiszterhez. Hegedűs, kinek szabadságbüntetése augusztus 9-én jár le, Sugár Jenő dr. ügyvéde útján most feltételes szabadlábra helyezését kéri. A büntönügyi bizottság ma foglalkozott a kérvényről és tekintettel arra, hogy Hegedűs a fogházban jó viselkedést tanúsított, a kérelmet *pártólól* terjesztette fel az igazságügyminiszterhez.

IDEGENEK ARADON.

— Július 13. —

Fehér Kereszt szálloda. Boros Márton utazó Bécs. — Kolozs Károly utazó Bécs. — Gyémánt Sándor kereskedő Békéscsaba. — Ernst József ügyvédjelölt Békéscsaba. — Parlagi Benjamin utazó Budapest. — Czetz Lukács pénztárnok Szemesújvár. — Blum-Ignác kereskedő Szászrégen. — Vas Hugó utazó Debrecen. — Tauber Izidor hivatalnok Budapest. — Kelecsényi Ferenc gyógyszerész Medgyesegyháza. — Budek János dr. egyetemi tanár Buda-

pest. — Mihályfi Akos dr. egyetemi tanár Budapest. — Wittenberger Sándor igazgató Órmenyes. — Pollák Sándor kereskedő Kisjenő. — Katzstein János utazó Lemberg. — Eselt Rudolf utazó Haida. — Korb Tivadar báró földművelő Bécs. — Steinbach Sándor kereskedő Bécs. — Weitz Jakab utazó Bécs.

Központi szálloda. Reiter Arnold igazgató Szeged. — Herceg Hugó utazó Budapest. — Klein Jenő utazó Budapest. — Veress Károly kuriai bíró Szeged. — Petrovits Demeter utazó Szeged. — Vulkán Henrik mérnök Budapest. — Hirsch József dr. fogalmazó Budapest. — Balla Rezső utazó Budapest. — Vadász Sándor adóhivatali ellenőr. — Zalagery Soma utazó Nagykanizsa. — Berger Herman utazó Ohark. — Goldmann Dávid Grac. — Weisz Adolf utazó Ohark. — Marczar Albert kalapgyáros Ohark.

Pannonia szálloda. Grauer Jakab utazó Bécs. — László Odön hivatalnok Szeged. — Baracsok Mihály sütő Arad. — Schaelmandovits Ignác.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, július 13

15 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számolva.

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza októberre . . .	11.32 - 11.33	11.32 - 11.33
Zab októberre . . .	8.46 - 8.47	8.35 - 8.36
Rozs októberre . . .	9.57 - 9.58	9.57 - 9.58
Tengeri májusra . . .	7.51 - 7.52	7.51 - 7.52
Tengeri júliusra . . .	7.69 - 7.70	7.69 - 7.70

Zárul 5 órakor:

Utőtőzsde üzletelen.

NYÁRI SZINHÁZ.

Kedd, 1908. évi július hó 14-én:

Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső a budapesti Vígyszínház tagjainak vendégfelléptével:

Az aranykakas.

Bohózat 3 felvonásban. Írták: Blumenthal Oszkár és Kadelburg Gusztáv. Fordította: Fáy J. Béla.

SZEMÉLYEK:

Szikra Julis	Kállai Jolán.	Klári, leánya	Körösey Juci.
Fürge Antal	Leövel Leo.	Gyárfás Béla	Delli Lajos.
Dachselmayer	Vendrey F.	Müller Ottó	Tapolczai D.
Erzsi, leánya	Harmath J.	Flóris, koldus	Kufcsár L.
Liza, húga	Benkóné P.	Treszka, húga	Molnár I.
Horváth	Várnai Jenő.	Angol turista	Faludi K.

Kezdete 8 órakor.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

A mai naptól fogva színházunkban kizárólag oly képek kerülnek bemutatásra, melyek még sehol nem játszottak.

Teljesen új műsor. Válogatott újdonságok.

Műsor 1908. július hó 14-én, keddén:

1. Pierot anyja. Dráma. — 2. A tetszalott kutya. Humoros. — 3. A kis hős. Bredeti történet. — 4. Ásítási pirulák. Bohózat. — 5. Büntett és bűnhődés. Dráma. — 6. Miért duzzog az asszony. Humoros. — 7. Varázs köpeny. Bohózat. — 8. Szétfolyott remények. Megható életkép.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrássza.

Előadások: Este 7 órától 11 óráig.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

NYILTTER.*

Dr. WIENER GYULA

fogorvosi műtermét

Szabadság-tér 20. szám

Gróf Nádasdy palotába

helyeztette át.

Rendel reggel 7 órától.

Pénzének ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

108

A tavaszi idény beálltával melegen ajánlja a t. közönség figyelmébe duosan felszerelt raktárát finom kivitelű

Nap- és esernyőkben.

Nassan R.

nap és esernyő üzlete

Szabadság-tér, Rosenblüh mellett.

Ugyanott áthuzatok és javítások olcsón és jól eszközöltetnek.

Van szerencsém a nagyérdemű helybeli és vidéki közönségnek tudomására hozni, hogy

Vécsey-utca 6. sz. alatt levő,

a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

lakatos műhelyemet

ajánlom becses pártfogásába. Elvállalok mindennemű szakmába vágó munkát úgy épületmunkákat, takaréktűzhelyek, sárkerítések elkészítését stb. Helybeli és vidéki megrendelések a legpontosabban teljesítenek.

Tisztelettel

1783

KOMJÁTHY ISTVÁN

lakatos mester. Arad, (Vécsey-utca 6. sz.)

Kész tűzhelyek raktára.

Telefon 688.

FISCHER ÁRMÁN

szobafestő és mázó

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig elvállal munkákat úgy helyben, mint vidéken.

1003

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

ismerettség híján

háztartásra,
sevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kerítésre,

kulcsárra,
gazdasszonyra
szakácsnőre,
szobaleányra,
hási- vagy
irodászolgára,
penzbeszedőre
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

Aki

bőrbeadni kíván

virtókat,
hasat,
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

eladni kíván

smórt,
söngörát,
bor,
gyümölcsöt,
tabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

muzeumokat vétel vagy bérbevitel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értesít, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetési

rovatát használja.

Egy ügyes

műszaki rajzoló egy pár hétre fog-
lalkozást kaphat, Rudkowszki Fe-
renc rézáru gyárában Arad, Kiss
Ernö-utca 5. 2476

Fiatalt molnársegéd

azonnali belépésre felvétetik Arad
I-ső Erzsébetvárosi gőzmalom De-
meter-utca 41-42. 2479

Veszek

egy jó karban levő kerékpárt.
Mandik Jakab Uj-Panát. 2481

Gyakorlott könyvelő,

gépíró és irodistanó állást keres
cim a kiadóhivatalban.

Gyakornok!

ki már irodai teendőkben jártas,
azonnali belépésre kerestetik. Aján-
latok sürgős „jeligére“ a kiadóhi-
vatalba intézendők.

Keresek

egy tisztességes, ügyes
szobaleányt.
Czim a kiadóhivatalban.

Egy jó házból való

4 polgárit végzett, jó erkölcsű fiu
mint tanuló felvétetik Weinberger
Ferenc ékszerésznél Arad, Fischer
Eliz-palota.

Azonnali belépésre keresek

gabonaüzletembe egy 4 középsz-
tályt végzett jó házból való gy-
akornokot kezdő fizetéssel. Weisz
Adolf terménykereskedő, Ujarad.
2482

Az aradi turista egyesület

Arad-Hegyaljai utbálózatának tér-
képe. Automobilosok, kerékpáro-
sok és turisták használatára 50
fillér leszállított áron kapható
Ingusz I és Fia könyvkereskedésé-
ben Aradon. Telefon 517. 201

Eladó

a belvárosban egy 2200 koronát
jövendelő ház. Bővebbet e lap
kiadóhivatalában. 1918

Pörkölt szalonna,

légszárított, oldalankint 35-60
kg. nehéz, kapható Rauchbauer
Nándornál, Ujszentannán. 1991

Gyermektelen házaspár

házmesternek fizetéssel azonnal
felvétetik. Az asszonynak tisztának,
ügyes takarítónőnek kell lenni. Ki
hosszabb ideig mint szobaleány
volt alkalmazásban, előnyben ré-
szesül. Czim a kiadóhivatalban. 2448

Minden ujdonság

azonnal több példányban kapható
80,000 kötetes kölcsönkönyvtá-
ramban, heti 8 filléres kölcsön-
díj ellenében. A könyvek újak és tiszták.
Terjedelmes jegyzékek vidékre
is. Zenemű kölcsönző intézet. Kerpel
Izsó könyv és papirkereskedése,
Aradon. 212

Gabonarakta kiadó!

A buza piac tözsomszédságában
Maros-utca 3-ik szám alatti
emeletes modern berende-
zésű és jól szellőztetett
tizenkétezeröttszáz mé-
termázsra befogadásra alkalmas

gabonaraktaunk
f. évi augusztus hó 1-től

kiadó.

Bővebbet József főherceg-ut 12.
szám alatti irodánk nyújt. 2475

Fodor és Reisinger.

Hair regenerator.

Ártalmatlan készítmény,
mely az ősz hajnak ere-
deti színét adja vissza.
Nem festék, hanem a gyö-
kerekre ható készítmény,
melytől a haj puha selyem
fényű és ugyanolyan színű
lesz, a minő az eredetileg
volt. korpa képződés meg-
szűnik, ugyszintén a haj
hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 271

Földes Kelemen

gyógyszertára Aradon.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

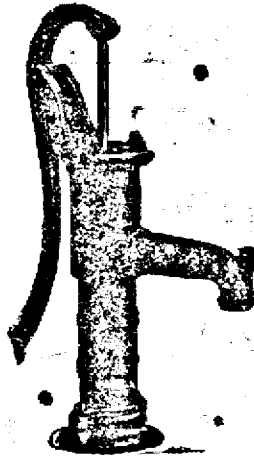
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű
gummi csövek legolcsóbb gyári
árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, a szőlő magvak,
héjak és egyéb tisztatlanságok
azonnal továbbbittatnak, ezáltal a sziv-
vattyu nem romlik és a bort nem
ronthatja, a gépezet jó működé-
seért 8 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közse-
geknek legalkalmasabb,
mert homokos és sáros víz hasz-
nátalanál sem tagadják meg a
szolgálatot, — a gép jó működé-
seért 3 évi jótállás (ingyen javítás),
hozzá való országos egységes csa-
varok és a legjobb minőségű belül
gummirozott
kenderesövek
a legolcsóbb
árban.

Kutak

a hozzávaló
csövekkel
olcsóbbak és
jobbak, mint
bármely bel-
vagy külföldi
gyárban.

Hönig-Ottó

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő
és szivattyu készítő. 351

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Most jelent meg
a valódi

= Szegedi = Szakácskönyv

ezernél több ételkészítési utasítással.

Írta: RÉZI NÉNI

Kilenczedik javított és a legújabb étel-
receptekkel bővített kiadás.

Ára bekötve 5 korona.

Kapható a kiadó ATHENAEUM irodalmi
és nyomdai részvénytársulatnál, Buda-
pest. VII. Rákóczi ut 54., valamint min-
den hazai könyvkereskedésben.

DELEN,

szövet, zefir, ruhavászon, kreton,
batiszt stb. gyönyörű választékban.

Hoffmann Sándor

cégnél 1861

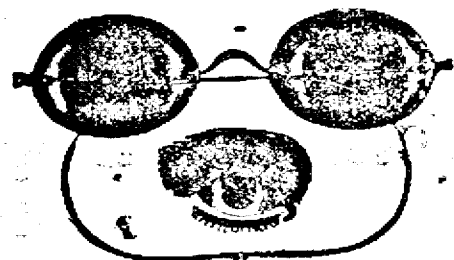
Arad, Színház-épület.
Vidékre mintákat készséggel küldök.

Elsőrendű látszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látószerek

Arad Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat: 100
évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon.
Raktáron tart mindennemű színházi látó-
szereket a legkülömbözőbb kiállításban. Leg-
finomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szem-
üvegek, arany, ezüst, nickel és tekenő-
boka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

• Nagy raktár sűrűségi fokmérők-
ben, bor, must és szesz részére. to-
vábbá mindenféle hőmérők, minden-
nemű kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsüptetők or-
vosi rendelet szerint azonnal ké-
szíttetnek.

Cement

hornyolt cserép

a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan!
Örökké tart!

Tégla, Cserép

legjobb minőségben állandóan
raktáron 754

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementára gyárában

Mikalakán.

Telefon 5-15.

Városi iroda: Erzsébet-körút 37., I. em.

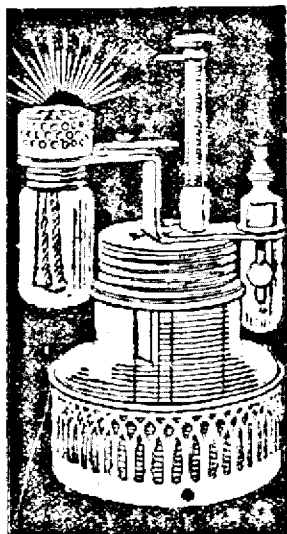
Idei termésű elsőrendű

Rózsaburgonya

nagyban és kicsinyben legolcsóbb napi áron ház-
hoz szállítva állandóan kapható 2480

Herbstein Mór

lisztnagykereskedőnél, Szabadság-tér 10. sz.

Nem kell többé gyufa se gyertya a házban!

Világszabadalom!

„Viktoria“ villamos öngyújtó készülék! Disze minden asztalnak!
Éjjeli lámpa helyett is használható!

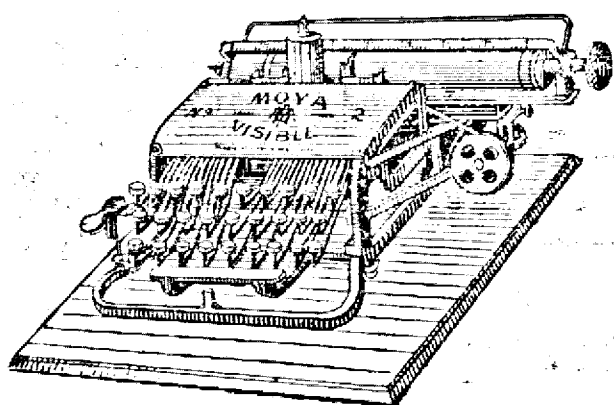
Egy nyomás által megvilágítja a szobát!

Csak egyszer egy évben kell megtölteni. A belevaló sav 50 fillérért
mindenütt kapható, de mi is küldhetjük!

Elegáns nikkelezett kivitelben 8 koronaért utánvét mellett küldi a

„Külföldi Ujdonságokat Terjesztő Vállalat“

— Budapest, VII. Dembinszky-utca 28. szám. —

Már nem drága az írógép!

„Moya“ elsőrendű írógép csak

~~250~~ 200 korona. ~~200~~

csekély részletfizetésre 20%-al drágább. Látható írás,
erős billentyűkkel, a legfinomabb angol acélból. Az
angol ipar remeke. Mindenki egy napi gyakorlat után
festűnő gyorsan ír rajta. Irodáknak, hivataloknak, ke-
reskedőknek stb. nélkülözhetetlen.

Kérem utazóink által eredetileg bemutatjuk. Kezelése

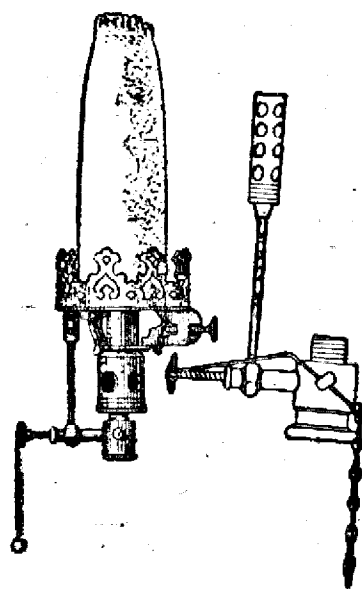
egyszerű Nem romlik. 3 évi jótállás.

Külföldi Ujdonságokat Terjesztő Vállalat

írógép osztálya

Budapest, VII. Dembinszky-utca 28.

A gázlángok magától gyuladnak!

FIDIBUS villamos gázöngyújtó,
mely a korona (Brenner) alá
lesz srófolva és a kiálló gomb
megnyomása, vagy magas he-
lyen a lánc meghuzása által
azonnal gyújt. Uriási előnye,
hogy nem a láng felett van,
így a készülék nem ég ki
soha, mert a gyújtó része a
gyújtás után hideg marad.

Esztergályozott rézből 2.50 korona utánvét
mellett küldi a

Külföldi Ujdonságokat Terjesztő Vállalat:

Budapest,

VII., Dembinszky-utca 28.

Hat darab vételnél bérmentve.